

# ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΜΕ ΑΠΟΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΩΝ

**ΔΩΡΕΑΝ**

ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 37  
www.koinonikikainotomia.gr

ΜΑΪΟΣ 2021  
6ο ΕΤΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Μ.Κ.Ο. «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ»  
Υπεύθ. Σύνταξης: Δημ. Ηλιάκης, τηλ. 6974322338

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΤΙΣ 31 ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ 31 ΗΜΕΡΕΣ

## ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ

«ΑΝ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΝ ΑΝΟΙΓΕΙΣ ΠΡΟΧΩΡΩΝΤΑΣ»

Τα αντανάκλαστικά της κοινωνίας μας και η πνευματική της κατάσταση είχαν ήδη χαλαρώσει και εκμαυλιστεί από την ιδεολογική επίδραση και επέλαση του υλικού Ανθρωπισμού της Δύσης. Ο ανθρωπισμός αυτός εισήχθη ως δηλητήριο και επέφερε την σταδιακά υποβάθμιση και αλλοίωση του φρονήματος του γένους μας, επιβάλλοντας τις αρχές του οικουμενισμού και της παγκοσμιοποίησης. Το αποτέλεσμα ήταν τελικά ο ίδιος ο λαός να αποδεχθεί τα νέα αυτά ήθη και να μην αντιδράσει, να τα θεωρήσει φυσιολογικά, να τα οικειοποιηθεί και να αρχίσει να ζει με αυτά. Μια έστω σύντομη ματιά στο οικοδόμημα της Ευρώπης, αποδεικνύει την πλήρη αποτυχία του υλιστικού ανθρωποκεντρισμού και της παγκοσμιοποίησης σε όλα τα επίπεδα, η οποία αποτυχία έφερε δυστυχία και μόνο στις καρδιές των ανθρώπων, τις εγκλώβισε στην ψευδαίσθηση της απόλαυσης της ύλης και τους έκανε να πιστεύουν ότι η ευτυχία δήθεν βρίσκεται στην τεχνολογική ανάπτυξη και στον υλισμό. Εδώ είναι η δική μας συλλογική και προσωπική ευθύνη, η οποία απαιτεί αληθινή μεταστροφή του νου, της καρδιάς και συναίσθησης της βλάβης και του αποτήματός μας.

Ιστορικά οι έννοιες, τα ήθη και τα έθιμα στις κοινωνίες δεν αλλάζουν από μόνα τους. Οι έννοιες και οι σημασίες τους, τα ήθη και τα έθιμα αλλάζουν από τους νόμους, τους οποίους δημιουργούν και ψηφίζουν οι πολιτικοί και από την ερμηνεία των εννοιών που κάνουν οι νόμοι. Ειδικά στην χώρα μας η ιδεολογική αφετηρία και βάση όλων των νόμων, οι οποίοι εισάγουν νέα ήθη και πολεμούν την παράδοση, είναι ο υλικός ανθρωποκεντρισμός του Δυτικού πολιτισμού. Σύμφωνα με αυτόν όλα τα θέματα στην ζωή έχουν ως κέντρο τους και μοναδικό κριτήριο τον άνθρωπο. Όλα γυρίζουν γύρω από τον εαυτό του, όλα αρχίζουν και τελειώνουν στον άνθρωπο. Ο ανθρωποκεντρισμός αυτός πιστεύει ότι ο άνθρωπος μόνος του χωρίς Την Χάρη και χωρίς την κοινωνία με Τον Θεό μπορεί να ολοκληρωθεί και να δημιουργήσει πολιτισμό και ιστορία. Πρόκειται για μία τραγική προσπάθεια αυτο-ερμηνείας, αυτο-ολοκλήρωσης, αυτο-νόμησης και αυτο-θέωσης, στην οποία όλα είναι αποδεκτά ακόμη και οι πιο ενστικτώσεις και βίαιες ανθρώπινες εκφράσεις. Αυτό λοιπόν το ελλιπές, πεπερασμένο και αποτυχημένο Δυτικό ιδεολογικό-φιλοσοφικό ρεύμα και όλο το οικοδόμημα του Δυτικού

πολιτισμού έχει επηρεάσει βαθιά και σχεδόν απόλυτα την σύγχρονη Ελληνική πολιτική και πολιτειακή σκέψη καθώς και την εκπαίδευση. Αποτελεί το πρίσμα μέσα από το οποίο αναδιμορφώνεται όλος ο νομικός, κοινωνικός και πολιτικός πολιτισμός μας και την βάση όλων των νομοθεσιών, οι οποίες προβάλλουν και προωθούν νέα ήθη και έθιμα με βάση τον υλιστικό ανθρωποκεντρισμό.

Αν δεν επέμβουν λοιπόν οι ανωτέρω παράγοντες, δεν αλλάζουν οι νόμοι, τα ήθη και τα έθιμα από μόνα τους σε μία κοινωνία. Αλλά και αν ακόμη δεχθούμε, ότι υπάρχει περίπτωση να είναι πρωτογενής μία αλλαγή συμπεριφοράς – εθίμων από μερίδα της κοινωνίας και πάλι η πολιτεία έχει την ευθύνη να ελέγξει το κατά πόσον είναι ωφέλιμη για τον ίδιο τον λαό μία τέτοια αλλαγή και να προσπαθήσει υγιώς, ευγενώς και με πνευματικό τρόπο να χειριστεί την αλλαγή αυτή.

Η αλλαγή των εννοιών και των εθίμων έχει και αίτιο και σκοπό. Το αίτιο ευρίσκεται στο εσωτερικό ιδεολογικό και πνευματικό υπόβαθρο όλων όσων αλλάζουν τους νόμους, δηλαδή των πολιτικών και στις επιρροές τις οποίες δέχονται από πάσης φύσεως παράγοντες, όπως είναι ο υλιστικός ανθρωπο-

κεντρισμός της ευρώπης ως ιδεολογικό ρεύμα. Ο σκοπός είναι να τροποποιήσουν την κοινωνία, όπως οι ίδιοι την προσεγγίζουν μέσα από το δικό τους καρδιακό και ιδεολογικό πρίσμα και να το αναπαράγουν θεωρώντας το ως δήθεν ορθό, αδιαφορώντας για την παράδοση, τον πολιτισμό και την ταυτότητα του κάθε λαού και εν προκειμένω του Ελληνικού Γένους και της μοναδικής του πορείας και προοπτικής.

Εν όψει των ανωτέρω καταλάβουμε πόσο κρίσιμο και επικίνδυνο γεγονός είναι η δημιουργία και ψήφιση νόμων, οι οποίοι έχουν τόσο βαθιές επιδράσεις και συνέπειες στην καρδιά και στην ψυχή τόσο της δικής μας όσο και της κοινωνίας και της Πατρίδας μας.

Ας αγωνιστούμε Ευγενικά, Ειρηνικά, Διαλεκτικά, Δημοκρατικά και να κρατήσουμε αναλλοίωτες τις αξίες και τα ιδανικά του Γένους μας μέσα στο διάβα της Ιστορίας, όπως μας τις παρέδωσαν οι προηγούμενες γενιές, για να τις παραδώσουμε και εμείς στις επόμενες. Ας κρατήσουμε ζωντανή την προοπτική της κατά χάριν Θεώσεως των ψυχών μας και τις αποθέωσης των θεσμών.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

## Κίνημα ανθρωπισμού

Αξίζει να αγωνισθούμε συντεταγμένα και ομαδικά για να μεταπλάσουμε σταδιακά τους θεσμούς, τους νόμους και το πολίτευμα με όραμα τον **ανθρωπισμό που είναι ο τρόπος συμπεριφοράς που πρέπει να επιδεικνύει ο άνθρωπος, ώστε:**

- Να διαμορφώσει / ολοκληρώσει ένα υψηλού επιπέδου χαρακτήρα / προσωπικότητα.
- Να έχει μια πνευματική καλλιέργεια ανθρωπιστικών αξιών (ελευθερία, αγάπη, δικαιοσύνη, αλήθεια, ειρήνη, μόρφωση, δημοκρατία, αξιοπρέπεια, αξιοκρατία, ακεραιότητα, υπευθυνότητα, ευσυνειδησία, σεβασμός...)
- Να αποκτήσει ιδανικά καθώς και ατομικές / κοινωνικές αρετές
- Να καταπολεμήσει τον ατομικισμό, την ιδιοτέλεια, τον ωφελισμό.
- Να καλλιεργήσει πνεύμα συνεργασίας και αρμονικής συνύπαρξης.
- Να στηρίξει την φιλανθρωπία και τον αλτρουισμό.
- Να στηρίξει τους μειονεκτούντες / δοκιμαζομένους συνανθρώπους μας τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο

- Να μειώσει / εξαλείψει τη βία, τους πολέμους, το ρατσισμό, τον εθνικισμό.
  - Να αποδοκιμάσει την απάνθρωπη συμπεριφορά και την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
  - Να αποκτήσει μια εσωτερική και εξωτερική ελευθερία
  - Να αποκτήσει μια ηθική τελείωση – ολοκλήρωση
- Για να καθιερώσουμε στην πράξη τα Ανθρωπιστικά ιδεώδη
- Όπως:**
- Υλικά:** Τήρηση του μέτρου στις ανάγκες και τις απολαύσεις
  - Πνευματικά:** Χρέος η καλλιέργεια της λογικής και του πνεύματος
  - Ηθικά:** Ανάπτυξη της ηθικής συνείδησης και ευθύνης
  - Κοινωνικά:** Εξύψωση και ευημερία του κοινωνικού συνόλου
  - Πολιτικά:** Πολιτικοποίηση, υπέρβαση εγωιστικών ορμών και τάσεων
  - Συναισθηματικά:** Ανυστερόβουλη αγάπη προς τον άνθρωπο (ανθρωπιά).

Δημ. Ηλιάκης

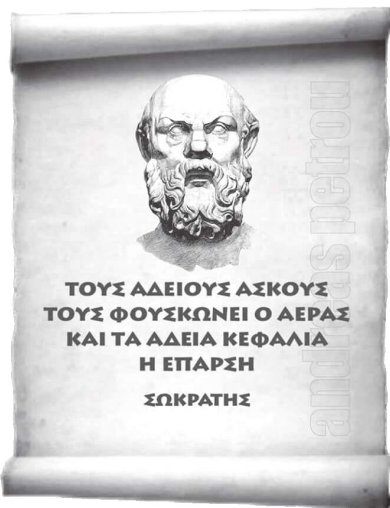
# ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ

Κάθε φορά που βιώνουμε τις μεγάλες γιορτές, ακόμα και οι μη θερμοί περί την πίστη, δημιουργείται η ψυχική ευφορία και ανάταση για τη νίκη του Καλού έναντι του Κακού.

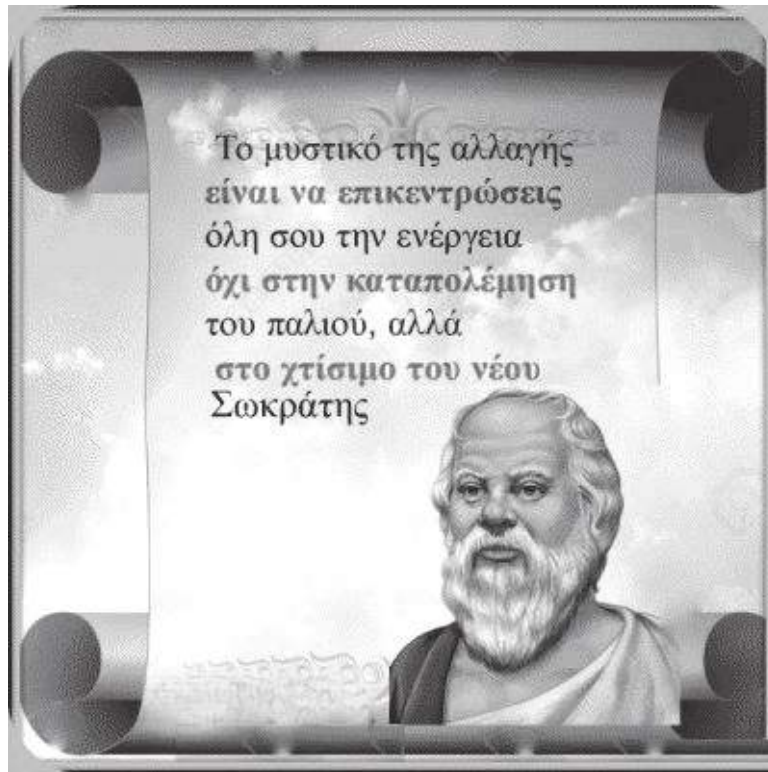
Η αίσθηση αυτή είναι προίον του παραδοσιακού χριστιανικού ανθρωπισμού, αλλά και του αρχέγονου δυτικο-ευρωπαϊκού Διαφωτισμού. Και οι δυο θεωρούν ότι το Κακό προέρχεται απλώς από ένα άσχημο ψυχισμό, που προσβάλλει στιγμιαία και θολώνει το νου και τη βούληση του ανθρώπου. Είναι, δηλαδή, παρέκβαση του Καλού, το οποίο όμως διαθέτει αιώνια αξία και φωτισμό.

Ο χριστιανικός ανθρωπισμός, εν πολλοίς, δηλαδή, αρκείται στην ευδαιμόνια ουράνια πόλη, παραθεωρώντας τα της γης, περιοριζόμενος στο: "ου γαρ έχομεν ὡδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητούμεν" (Προς Εβραίους, 13-14), αγνοώντας ότι οι αποστολικές επιστολές είχαν παραμυθητικό, παρηγορητικό λόγο στους πιστούς, εξαιτίας των διωγμών.

Από την άλλη, ο ανθρωπισμός του Διαφωτισμού, χωρίς μεταφυσικές αξιολογήσεις των πράξεων, μια και εναπόκειται στην ατομική ελευθερία και βούληση, αρκείται και αυτός στη δυνατότητα κάθε ανθρώπου να απολαύσει τα αγαθά της επίγειας ζωής. Είναι, δηλαδή, ένας δρόμος που οδηγεί στον υπερκαταναλωτισμό.



Με τις αντιλήψεις αυτές, στον μεν χριστιανικό ανθρωπισμό ξεχνιέται ότι "η βασιλεία του Θεού αρχίζει από τη γη και ολοκληρώνεται στον ουρανό", κατά τον αγωνιστή παπα-Γιώργη Πυρουνάκη και τη Θεολογία της Επανάστασης. Δηλαδή, από την άποψη του Ι. Αυγουστίνου "de civitate dei", την Πολιτεία του Θεού, που έχει ιδρυθεί επί γης και που θα ολοκληρωθεί κατά τη θεία βούλησή Του.



Τοιουτοτρόπως, λοιπόν, ξεχνιέται και το επί γης και αρκείται μόνο στην μεταθανάτια απόδοση δικαιοσύνης, που οδηγεί στην ουράνια ευδαιμόνια. Με τον σύγχρονο, επίσης, "Διαφωτισμό", δημιουργείται η ψευδελπίγραφος άποψη ότι η υλική απόλαυση, η συσσώρευση αγαθών, ο υπερ-καταναλωτισμός, ο πανσεξουαλισμός φέρνουν την ευτυχία στο άτομο, που θα το απαλλάξει ή θα το προφυλάξει, δήθεν, από τη μοναξιά, τη μελαγχολία και την κατάθλιψη, θα του προσφέρει, με άλλα λόγια, την επί γης ευτυχία.

Κάτι αντίστοιχο υπόσχεται και ο υλιστικός ευδαιμονισμός, προίον και αυτός του Διαφωτισμού, ότι, δηλαδή, η "δίκαιη" κατανομή και απόλαυση των επίγειων αγαθών θα προσφέρει την "ευδαιμόνια", την υλική ευτυχία.

Αναφέρουμε, επίσης, και τους διάφορους περιφερόμενους "γκουρού" της Ανατολής, που, με την αυθαιρεσία της "έκστασης", οδηγούν το άτομο σε έναν απράγμονα πραγματισμό της ζωής, με τις υποσχόμενες "επίγειες" προσωπικές "Νιρβάνες".

Θα καταλήγαμε, έτσι, απλώς, ότι όλα τα παραπάνω είναι εκδοχές μιας δήθεν ευδαιμονίας που έχει απομακρυνθεί από τις αρχές του αγωνιστικού πνεύματος του Χριστιανισμού και την ανθρωπιστική ιδεολογία της εποχής του Διαφωτισμού.

Έχει, όμως, λησμονηθεί, για τα επίγεια, η κλασική αρχαιοελληνική

επιταγή από τον Επιτάφιο του Περικλή, ότι "το εὐδαιμον το ελεύθερον, το δ' ελεύθερον το εὐψυχον" (μτφρ: ευτυχισμένοι είναι οι ελεύθεροι και ελεύθεροι είναι οι γενναίοι).

Ότι, δηλαδή, τα δύο στοιχεία, "το ελεύθερον" και "το εὐψυχον", μπορούν να εξασφαλίσουν την ευδαιμόνια επί γης, συνεικουρούμενα, αυτεξουσίως και εκουσίως, και με τις αξίες της μεταφυσικής ή του Διαφωτισμού.

Στον παραδοσιακό ανθρωπισμό που γνωρίσαμε, ο προσωπικός αγώνας, βεβαίως, έχει σημασία και αξία, αλλά δεν είναι όμως αρκετός. Γιατί, την ευδαιμόνια, όχι μόνο του ατόμου ή του προσώπου αλλά και του συνόλου, ως οργανωμένης κοινωνίας που αποτελείται από άτομα, την προσφέρει ή δύναται να την προσφέρει η κοινωνική δράση, το οργανωμένο κοινωνικό σύνολο, παράλληλα με την ανάπτυξη του συναισθήματος, τον Ανθρωπισμό, την ενσυναίσθηση του προσώπου, την καλλιέργεια του έσω κόσμου, της ψυχής, διαμέσου της Τέχνης. Επίσης, με την αγάπη και τον σεβασμό προς τον "πλησίον", στοιχεία που οδηγούν στην προσωπική και κοινωνική ελευθερία και ευδαιμόνια.

Με "το εὐδαιμον" και "το ελεύθερον" τονίζεται η αξία της κοινωνικής δράσης, γιατί σήμερα έχουμε την ψευδαισθηση ότι εκείνοι που "πράξαν" ή "που πράττουν το κακό" ή το πολιτικό έγκλημα, όποιος λογής, είναι παράσιτα ή ανώριμα όντα, δυστυχι-

σμένα, που "ουκ οίδασι τι ποιούσι", είναι μειοψηφίες που έχουν, απλώς, αρνηθεί και δεν πιστεύουν την αξία του αιώνιου Καλού, θρησκευτικού ή πολιτικού. Ως δυτική κοινωνία νομίζουμε λαθεμένα ότι οι κακοποιοί, κοινοί ή πολιτικοί εγκληματίες και μπαχαλάκηδες (δεν αναφερόμαστε στον πλανηθέντα και μετανοήσαντα), επειδή δεν γνωρίζουν μεταφυσικές ή ανθρωπιστικές αξίες, γι' αυτό τον λόγο δεν μπορούν να δεχθούν το αιώνιο Καλό και το Αγαθό.

Μας διαφεύγει, όμως, ότι η άγνοια ή προσωπική επιλογή τους, που τους οδηγεί στη διάπραξη του Κακού και την αδικία εις βάρος "του Άλλου", τους οδηγούν, κατά την άποψή τους, στην ευδαιμόνια, στην απόλαυση των επίγειων αγαθών, "ελαφρά τη καρδιά".

Γι' αυτούς, εν επιγνώσει τους, ισχύει "ο θάνατός σου η ζωή μου", πράγμα που αποτελεί τη στρατηγική τής προσωπικής τους "ελευθερίας", για τη συσσώρευση και απόλαυση των υλικών αγαθών, εις βάρος των συνανθρώπων τους.

Αρνούνται, μ' άλλα λόγια, να δουν τη ζωή με μεταφυσικές αξίες ή με τις αρχές του ανθρωπιστικού Διαφωτισμού, της Αδελφότητας, Ισότητας, Ελευθερίας, διαπράττοντας προσωπικά εγκλήματα ή πολέμους.

Χωρίς, λοιπόν, την κοινωνική δράση, το "ελεύθερον" και "εὐψυχον" και την καλλιέργεια του ατόμου που σέβεται "το πρόσωπο του Άλλου", χωρίς την ελευθερία, τον σεβασμό στον "πλησίον", δημιουργούνται θύματα και, συνακόλουθα, η δήθεν "ηδονή" του σύγχρονου υπερκαταναλωτισμού, το έγκλημα, η πολιτική ανελευθερία και οι πόλεμοι. Στερούν, δηλαδή, από τους ανθρώπους, από την κοινωνία, την οργανωμένη "Πολιτεία" ή την "Πόλιν του Θεού", κατά τον Ιερό Αυγουστίνου, την πραγματική χαρά της ζωής.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΝΟΥΔΑΚΗΣ

**Οι κακοί άνθρωποι  
μοιάζουν με τις μύγες  
που σέρνονται πάνω  
από το ανθρώπινο σώμα  
και ασχολούνται μόνο  
με τις πληγές του.**

Λα Μπρυγιέρ

# Η ΕΞΕΛΙΞΗ

Η ιστορία της ανθρωπότητας μοιάζει με ένα διαχρονικό δέντρο που μεγαλώνει σε ύψος και σε πλάτος ασταμάτητα, βγάζοντας συνεχώς καινούργια κλαδιά στην κορυφή, η ζωτικότητα των οποίων μειώνεται μέχρι που μηδενίζεται στα παλιότερα και αυξάνεται μέχρι την πλήρη ανάπτυξή τους στα νεώτερα, για να ακολουθήσουν χωρίς σταματημό ακόμα πιο νέα. Τα μεγάλα κοινωνικά συστήματα δεν είναι παρά «δικλαδώσεις» στο δέντρο της ανθρωπότητας, η γένεση, η εξέλιξη, η ακμή, η παρακμή και ο θάνατος των οποίων ορίζονται ως περίοδοι της ιστορικής της εξέλιξης. Αυτή την πορεία από το παλιό κλαδί στο νέο και στο νεότερο, από το Χθες στο Σήμερα και από εκεί στο Αύριο και στο Μεθαύριο αποτυπώνει μόνο τη φορά των φυσικών φαινομένων, αλλά διατρέχει και την ιστορία της ανθρωπότητας από τις πρωτόγονες κοινωνίες της ισοκατανομής, το δουλοκτητικό, το φεουδαρχικό και το καπιταλιστικό σύστημα σε όλες τις εκδοχές του, τείνοντας στην κατάκτηση της μεγάλης ουτοπίας της ανθρωπότητας, τον ανθρωπισμό της κοινωνικής ισότητας, στην άμεση δημοκρατία.

ένα καινούργιο σύστημα κοινωνικής οργάνωσης που θα οδηγήσει την ανθρωπότητα στην επόμενη περίοδο της ιστορικής της διαδρομής.

Ο καπιταλισμός είναι ένα τοπικό φαινόμενο που γεννήθηκε την ίδια περίπου χρονική περίοδο σε πολλούς διαφορετικούς τόπους του πλανήτη και αναπτύχθηκε ραγδαία λεηλατώντας τη Φύση και απομυζώντας την μυϊκή και την πνευματική δύναμη των εργαζόμενων ανθρώπων. Όταν η ανάπτυξή του κάλυψε τον τόπο καταγωγής του και για να αποφύγει τον πρόωρο μαρasmus του, αναζήτησε 'ζωτικό χώρο' και τον απόκτησε με την πολιτική των τριών "m' mercanti (έμποροι) missionary (ιεραπόστολοι) και militari (στρατιωτικοί)' που εφαρμόστηκε από όλους τους αναπτυγμένους εθνικούς πιά καπιταλισμούς, ως ενιαία μέθοδος υποδούλωσης των χωρών με ασθενέστερους καπιταλισμούς ή χωρών που ακολουθούσαν έναν διαφορετικό δρόμο εξέλιξης και πολιτισμού.

Αυτή η περίοδος έμεινε γνωστή ως 'περίοδος της αποικιοκρατίας' και ολοκληρώθηκε μέσα από διαδικασίες αλληλοεξόντωσης μεταξύ των αποικιοκρατικών δυνάμεων ως 'ιμπεριαλιστική



Εκείνος που θέλει να ταρακουνήσει τον κόσμο, ας ταρακουνήσει τον εαυτό του πρώτος.

Σωκράτης

Με αυτή την αναφορά θέλω να υπενθυμίσω πως είναι λάθος να ταυτίζουμε την όποια διακλάδωση με τον κορμό και συνεπώς το, στη διάσταση του χρόνου, βραχύβιο κλαδί με το διαχρονικό και αθάνατο δέντρο, δηλαδή είναι λάθος να ταυτίζουμε τον καπιταλισμό με την ανθρωπότητα και τον πολιτισμό της. Κανένα κοινωνικό σύστημα, καμιά πανούργα εξουσία και καμιά κραταιά αυτοκρατορία δεν κατάφερε να επιβιώσει στο διηνεκές και να γίνει η μοίρα της ανθρωπότητας. Ο καπιταλισμός γεννήθηκε σε μια χρονική συγκυρία, άκμασε για συγκεκριμένους λόγους, παρακμάζει κάτω από ορισμένες συνθήκες απώλειας της δημιουργικής ζωτικότητάς του και κάποια στιγμή θα «κοπεί» ή θα πεθάνει για να γεννηθεί ένα καινούργιο κλαδί,

περίοδος, όπου οι ανταγωνιστές περιορίστηκαν σε έναν ολιγοπολικό ή και διπολικό κόσμο, με κατάληξη την καπιταλιστική βαρβαρότητα που εκφράζεται με όλες τις μορφές βίας σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής της εργαζόμενης ανθρωπότητας. Τα όπλα, τα θρησκευτικά ιερατεία, τα καταχρηστικά δάνεια, οι άδικοι και παράλογοι νομικοί θεσμοί, οι βίαιες οικονομικές και κοινωνικές δομές της ανισότητας, η διπλωματία της διαπλοκής και τα αστικά κοινοβούλια της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας κατοχυρώνουν την δικτατορία του κεφαλαίου, αλυσοδένουν τις κοινωνίες και επιβάλλουν το ιστορικό πτώμα του καπιταλισμού στην εργαζόμενη ανθρωπότητα.

## Ένας νέος ανθρωπισμός γεννάται

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΖΙΟΒΑ

Ενίοτε γίνεται λόγος για νέο μεσαίωνα με ποικίλες αφορμές. Η πολυ-δυναμικότητα του 21ου αιώνα με τις αναδυόμενες υπερδυνάμεις της Κίνας και της Ινδίας θυμίζουν σε κάποιους τον 12ο αιώνα, όταν ο κόσμος ήταν ταυτόχρονα και δυτικός και ανατολικός. Τα σημερινά παγκοσμιοποιημένα δίκτυα παρουσιάζουν αναλογίες με τα εμπορευματικά δίκτυα του Μεσαίωνα που δημιουργήσαν οι Σταυροφορίες και ο δρόμος του μεταξιδιού. Οι μεσαιωνικές επιδημίες παραλληλίζονται με τη γρίπη των πτηνών ή και το AIDS, ενώ ο αυξανόμενος ρόλος του Ισλάμ και το χάσμα πλουσίων και φτωχών προκαλούν πρόσθετους συνειρμούς. Η ΕΕ αντιμετωπίζεται ως το αντίστοιχο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και η Αμερική ως το νέο Βυζάντιο, που βλέπει και προς τα δυτικά και προς τα ανατολικά, ούσα σε μεταβατική κατάσταση.

Μήπως όμως η κρίση μάς φέρει, εκτός από νέες λέξεις, φράσεις ή ανέκδοτα, και νέους συνειρμούς, περνώντας από τον νέο μεσαιωνισμό στον νέο ανθρωπισμό. Δεν πρόκειται για αυτοτελές κίνημα ή ιδεολογικό ρεύμα, ούτε για αναβίωση του αμερικανικού κριτικού κινήματος των αρχών του εικοστού αιώνα αλλά για έναν όρο που θα λειτουργούσε συνοπτικά ως αντίπαλος του νεοφιλελευθερισμού.

Ο «νέος ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ» φαίνεται να ημιμοδοτεί το αίσθημα και όχι τη λογική, τη συμπάθεια και όχι την αποστασιοποίηση. Στο οικονομικό και θεσμικό επίπεδο θα μπορούσε να αναχθεί σε σύνθημά του αυτό που τελευταία ακούγεται συχνά στην Ελλάδα: «Είμαστε άνθρωποι και όχι αριθμοί!». Στο εκπαιδευτικό επίπεδο ο νέος ανθρωπισμός υπερασπίζεται την προτεραιότητα της παιδείας και της μόρφωσης και αντιστρατεύεται την κατάρτιση, την εμπορευματοποίηση, τις τεχνικές δεξιότητες και την προετοιμασία για την αγορά εργασίας. Ως αντιρατσιστική δράση, ο νέος ανθρωπισμός προσπαθεί να καταργήσει των φυλετικών ή άλλων διαχωρισμών, στηρίζει όλους ανεξαιρέτως τους ανθρώπους που έχουν ανάγκη και τονίζει ότι η αλληλεγγύη δεν ελέγχει διαβατήριο ή χρώμα. Επιμένοντας στο σύνολο και στην αυτοδιαχείριση και όχι στον κοινωνικό κατακερματισμό και στην πολυδιάσπαση, ο νέος ανθρωπισμός αντιστέκεται επίσης στην ιδεολογία της διαρκούς ανάπτυξης και στην κυριαρχία των αγορών, ζητώντας την επιστροφή στη μικρή κλίμακα, στην τοπικότητα, στην κοινότητα και στο φυσικό περιβάλλον.

Είναι σε θέση αυτός ο πολυσχιδής νέος ανθρωπισμός να λειτουργήσει συσπειρωτικά, να εκφράσει τις διάφορες μορφές κοινωνικής αντίστασης και να αποτελέσει σοβαρό αντίβαρο στον νεοφιλελευθερισμό, στον ρατσισμό και στην παγκοσμιοποίηση, ή θα σιγματιστεί ως αιθεροβάμων ιδεαλισμός και απατηλή ουτοπία; Ως ποιον βαθμό μια από τις βαθύτερες συνέπειες της κρίσης είναι η νέα ανακάλυψη του ανθρώπινου παράγοντα, που παίρνει τη μορφή ενός νέου ανθρωπισμού σύνθημα «μέτρο όλων ο άνθρωπος»; Θα είναι εν τέλει αυτός ο νέος ανθρωπισμός αντίσταση, επιστροφή ή νέα αφετηρία;

\* Ο κ. Δημήτρης Τζιόβας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Birmingham της Αγγλίας.

## Προς όλους τους Έλληνες:

Για να αλλάξουμε αυτή τη χώρα πρέπει πρώτα να αλλάξουμε τους εαυτούς μας, το ξέρω είναι δύσκολο μα όχι ακατόρθωτο... Εγώ προσπαθώ κάθε μέρα... και θα προσπαθώ κάθε μέρα... Για μένα, για σας και τα παιδιά μας

Σωκράτης



# Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Η πολιτική για τους αρχαίους Έλληνες αποτέλεσε, έναν τρόπο να σχετίζεται κανείς με τους συνανθρώπους του. Οι πολίτες διέφεραν ως προς τον πλούτο, την ομορφιά ή την ευφυΐα, όμως ως πολίτες ήταν ίσοι. Αυτό συνέβαινε γιατί οι αρχαίοι Έλληνες εκλάμβαναν εαυτούς ως ορθολογικά όντα και η μόνη κατάλληλη σχέση μεταξύ ορθολογικών όντων είναι αυτή της ειθύς. Η πειθώ διαφέρει από την εντολή επειδή προϋποθέτει την ισοτιμία μεταξύ αυτού που μιλάει και αυτού που ακούει.

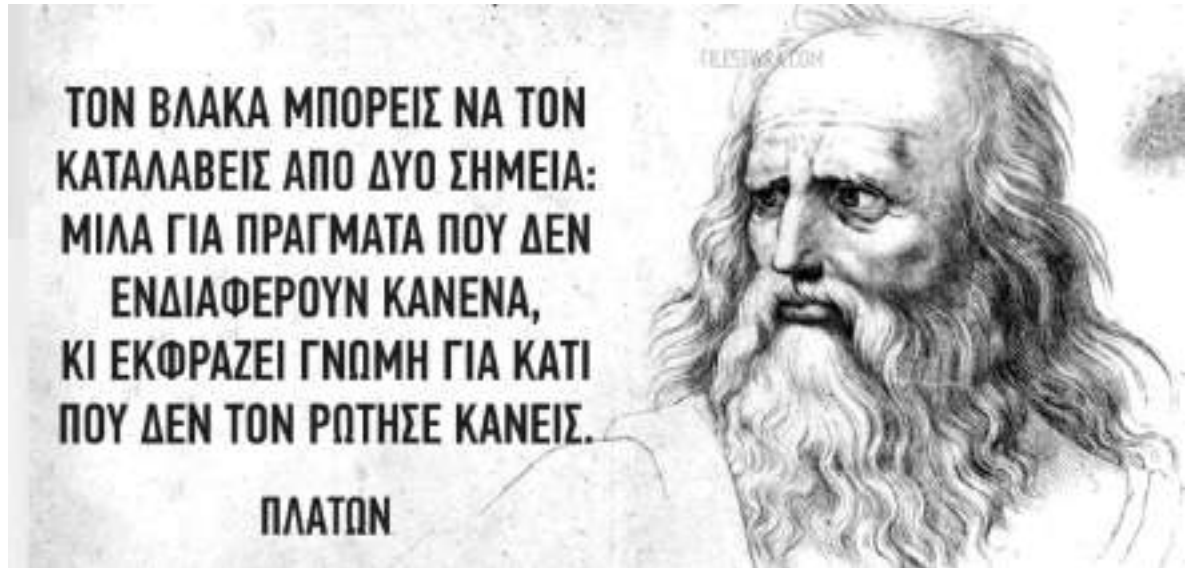
Ο αρχαίος Έλληνας υπάκουε με τη θέλησή του το νόμο της πόλης και ήταν περήφανος γι' αυτό. Η χειρότερη μοίρα για κάποιον ήταν η εξορία, μια μορφή πολιτικού θανάτου που ορισμένες φορές επιβαλλόταν με τον εξοστρακισμό σε Αθηναίους πολιτικούς των οποίων η ισχύς θεωρείτο ότι απειλούσε το πολίτευμα.

Στους Αρχαίους Έλληνες οφείλουμε τη θεμελίωση των θεωρητικών προϋποθέσεων της ελευθερίας: μια ζωή μεταξύ ίσων πολιτών, υποκείμενη στο νόμο με εναλλαγή κυβερνήσεων και κυβερνωμένων. Οι αρχαίοι Έλληνες ήταν ο πρώτος λαός ιστορικά που δημιούργησε κοινωνίες τέτοιου τύπου και, επίσης, ο πρώτος που δημιούργησε μια θεωρητική παραγωγή που τις μελετούσε.

Η πολιτική μπορούσε να έχει πολλές μορφές, ακόμη και τις υποβαθμισμένες μορφές της τυραννίας και του σφετερισμού, όμως οι Έλληνες της ύστερης κλασικής περιόδου ήταν ανένδοτοι: ο ανατολικός δεσποτισμός δεν ανήκε στην πολιτική.

Η πραγματικότητα, χωρίς αμφιβολία, ήταν πολύ πιο σύνθετη. Δημοκρατικές και ολιγαρχικές φατρίες πολεμούσαν σκληρά μέσα στις πόλεις.

Οι αρχαίοι Έλληνες ήταν ανθρωποκεντρικοί, όμως ο ανθρωπισμός τους διαφέρει ριζικά από τον ανθρωπισμό (όπως αυτός διαμορφώθηκε από το Χριστιανισμό) που απαντάται στο σύγχρονο κόσμο. Η βασική τους πρόταση ήταν ότι ο άνθρωπος είναι ορθολογικό ον και ότι το νόημα της



ανθρώπινης ζωής βρίσκεται στον ορθολογισμό. Όταν οι άνθρωποι υπέκυπταν στα πάθη τους, τότε με μεγάλη ντροπή υποβιβάζονταν σε μια κατώτερη μορφή όντος. Όταν η υπερηφάνεια, δηλαδή η ύβρις, τους έσπρωχνε να σκεφθούν ότι είναι θεοί, τότε ξεχνούσαν τους ανθρώπινους περιορισμούς και προκαλούσαν τη νέμεση, τη καταστροφική οργή των θεών. Ο άνθρωπος έβρισκε την υψηλότερη και καθοριστικότερη μορφή αυτοεκφρασης στο στοχασμό πάνω στο νόμο και τη δημόσια πολιτική. Αυτό όμως μπορούμε να επιτευχθεί μόνο με τον πολιτικό βίο μέσα σε μια πόλη.

Οι σύγχρονοι ανθρωπιστές θεωρούν συχνά ότι οι Έλληνες είναι οι θεωρητικοί τους πρόγονοι, όμως οι απόψεις των τελευταίων για τον κόσμο παρουσιάζουν σημαντική, και σε ένα βαθμό ενοχλητική, διάσταση από τις σύγχρονες απόψεις. Από τη στιγμή που κάποιος άνθρωπος είναι λιγότερο λογικός από άλλους, είναι, σε τελική ανάλυση, λιγότερο άνθρωπος. Οι δούλοι, οι γυναίκες, επίσης, θεωρούνταν ότι υστερούσαν σε λογική ικανότητα σε σχέση με τους άντρες. Έτσι, η ιδιότητα του πολίτη περιοριζόταν στους ελεύθερους ενήλικες άρρενες, και στην περίπτωση ορισμένων πόλεων ούτε καν σε όλους.

Οι Αρχαίοι Έλληνες ήταν όμως ιδιαίτερος ευφάνταστοι στη διερεύνηση του κόσμου κι έτσι δεν δυσκολεύονταν να φανταστούν τις γυναίκες πίσω από μια πληθώρα άλλων πραγμάτων: να είναι πολεμίστριες με τη μορφή των Αμαζόνων, να προβαίνουν σε γενική απεργία προκειμένου να επιβάλουν την ειρήνη στη Λυσιστράτητου Αριστοφάνη, να παίρνουν το ρόλο του φιλοσόφου – βασιλέα μέσα από τους φύλακες της Πολιτείας του Πλάτωνα – οι εικόνες όμως αυτές δεν αποτελούν την πραγματικότητα της καθημερινής ζωής.

Συνεπώς οι νόμοι και οι πολιτικές μιας αρχαίας ελληνικής πόλης εκπορευόταν όχι από το ανάκτορο του δεσπότη αλλά από το διάλογο μετα-

ξύ οιονεί ίσων πολιτών στην αγορά. Όμως σε μια μεγάλη πόλη όπως η Αθήνα στην οποία χιλιάδες άνθρωποι παρακολουθούσαν τέτοιες συνελεύσεις, οι ομιλητές ήταν κυρίως αριστοκράτες που είχαν σπουδάσει την τέχνη της ρητορικής. Στις δημοκρατίες πολλά αξιώματα καταλαμβάνονταν διά του κλήρου, όμως τα σημαντικότερα από αυτά καταλαμβάνονταν κατόπιν ψηφοφορίας κυρίως από μέλη ισχυρών οικογενειών.

Οι πολίτες οι οποίοι εμπλέκονταν σε συζητήσεις στη δημόσια ζωή της πόλης ήταν μέλη οικογενειών στην ιδιωτική τους ζωή οι οποίες, άλλωστε, ήταν οι βασικές παραγωγικές μονάδες του αρχαίου κόσμου. Ο οίκος (από την οποία προέρχεται η λέξη «οικονομικά») στηριζόταν σε ένα σύστημα κλιμακωτής υποταγής το οποίο περιγράφεται από τον Αριστοτέλη: υποταγή του θηλυκού στο αρσενικό, των παιδιών στους γονείς, και των δούλων στους κυρίους τους. Η οικογένεια ήταν η σφαίρα στην οποία οι αρχαίοι Έλληνες ζούσαν τον ιδιωτικό βίο, σφαίρα που, εν πολλοίς, κάλυπτε τις άμεσες υλικές τους ανάγκες.

Με την ενηλικίωση, ο νεαρός άρρεν Έλληνας έβγαινε από τη σφαίρα της οικογένειας και εισερχόταν στην αγορά, όπου ήταν πλέον σε θέση να υπερβεί τη φυσική αναγκαιότητα και να αναλάβει τις ευθύνες του πολίτη, εκφέροντας αξιοσημείωτους λόγους και κάνοντας πράξεις που θα του εξασφάλιζαν ενός είδους αιώνιας αναγνωρισιμότητας.

Οι Έλληνες της κλασικής περιόδου είχαν τέτοιο βαθμό αυτογνωσίας ώστε θεωρούσαν τον πολιτισμό τους διακριτό από άλλους πολιτισμούς. Το γεγονός της ιστορικής κατανόησης του εαυτού τους και του κόσμου, τους άνοιξε νέες δυνατότητες στην ανθρώπινη εμπειρία. Η πολιτική και η ιστορία γεννήθηκαν μαζί, έχοντας κοινή αντίληψη περί του τι είναι ένα ανθρώπινο και ποια πράξη είναι αξιοσημείωτη.

Οι αρχαίοι Έλληνες θεωρούσαν ότι οι πόλεις τους είχαν ιδρυθεί από ημίθεους όπως ο Λυκούργος στην περίπτωση της Σπάρτης και ο Θησέας στην περίπτωση της Αθήνας. Κι αν τα σχέδια των θεών έχρηζαν, καμιά φορά αναθεωρήσεων, οι άνθρωποι καλούσαν σοφούς και τους ανάθεταν την αποστολή αυτή. Στο επίπεδο της πολιτικής το πιο φημισμένο παράδειγμα ήταν αυτό του Σόλωνα στην Αθήνα κατά το πρώτο μισό του 6ου αιώνα π. Χ.. Δύο στοιχεία των μεταρρυθμίσεων του Σόλωνα αντιπροσωπεύουν ουσιαστικά χαρακτηριστικά της αρχαίας ελληνικής πολιτικής.

Το πρώτο χαρακτηριστικό είναι ότι ο Σόλων βάσιζε τη πολιτική σε ανθρωπίνες ομάδες που προσδιορίζονταν από την εντοπιότητα και χαρακτηριζόταν από δεσμούς αφοσίωσης στην οικογένεια και στη φυλή.

Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι ότι, μετά τη μεταρρύθμιση του ο Σόλων έφυγε για δέκα χρόνια από την Αθήνα, εγκαταλείποντας σκόπιμα το πολιτικό σύστημα που θέσπισε στον έλεγχο και τη διαχείριση άλλων – μια αρχέγονη ίσως μορφή της διάκρισης των εξουσιών.

Το σύνολο των αξιωμάτων δια του οποίου κυβερνάται μια πόλις και οι νόμοι που ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ των αξιωμάτων αυτών αποτελούν ένα πολίτευμα. Διακυβέρνηση χωρίς πολίτευμα σημαίνει απουσία όλων εκείνων των ηθικών περιορισμών που χαρακτηρίζουν την πολιτική εμπειρία. Τα πολιτεύματα λειτουργούν με δύο ουσιαστικές τρόπους: περιορίζουν την εξουσία των διάφορων αξιωμάτων και δημιουργούν, ως αποτέλεσμα, ένα προβλέψιμο (όχι όμως άκαμπτο και αμετάβλητο) κόσμο στον οποίο οι πολίτες ζουν. Τα πολιτεύματα είναι οι παράγοντες εκείνοι που δίνουν σάρκα και οστά σε ότι ονομάζουμε πολιτική: η ανάγκη μελέτης τους είναι ο παράγοντας εκείνος που οδήγησε στην εμφάνιση της πολιτικής επιστήμης.



## Ο ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Καθώς η πολιτική δύναμη της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας μειωνόταν συνεχώς στην Δυτική Ευρώπη μετά τον 3ο αιώνα μ.Χ., οι περιοχές της Δυτικής Ευρώπης άρχισαν να κατοικούνται από φυλές λαών που πρωτοεμφανίζονταν στο προσκήνιο: Ούνοι, Γότθοι, Βάνδαλοι, Σάξονες, Άβανοι.

Τα δυο βασικά χαρακτηριστικά της πρώιμης μεσαιωνικής περιόδου είναι η εισβολή των βαρβαρικών φυλών στις περιοχές του παλαιού Imperium Romanum (Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας) και η επικράτηση σχεδόν παντού πλέον του χριστιανισμού με τον παράλληλο μαρασμό των αρχαίων θρησκειών.

Τα γερμανικά, και όχι μόνο, φύλα πέρασαν τα σύνορα και έπεσαν λυσσαλέα πάνω στην γερασμένη αυτοκρατορία.

Στις αρχές του 5ου αιώνα οι Βησιγότθοι στράφηκαν στη Δύση και κατέλαβαν τη Ρώμη. Στη συνέχεια, οι τουρκο-μογγολικής καταγωγής Ούνοι, έφτασαν κοντά στη Ρώμη, αλλά το βασίλειό τους διαλύθηκε με τον θάνατο του βασιλιά τους Αττίλα.

Σουηβοί, Φράγκοι, Αλαμανοί, Βάνδαλοι και πολλά άλλα φύλα κατά χιλιάδες πέρασαν τα σύνορα. Οι Βάνδαλοι λεηλάτησαν τη Ρώμη και πέρασαν στη Σικελία και στη Βόρειο Αφρική. Προξένησαν τόσες καταστροφές και από αυτό δημιουργήθηκε μια νέα λέξη: ο βανδαλισμός.

Εν τω μεταξύ, οι Οστρογότθοι, πείστηκαν να μετακινηθούν στην Ιταλία, κατέλαβαν τη χώρα. Σε όλη την Ευρώπη επικρατούσε μια εικόνα διάλυσης! Οι άνθρωποι γενικά ήταν προληπτικοί και διηγούνταν ιστορίες και παραμύθια με θαύματα!

Οι ρωμαϊκές πόλεις μετατράπηκαν σε χορταριασμένα ερείπια. Οι ρωμαϊκοί νόμοι είχαν ξεχαστεί και τα ωραία ελληνικά αγάλματα είχαν γίνει κομμάτια. Μόνο μέσω της πίστης θα αντιμετώπιζονταν αυτά τα κακά. Ήταν η εποχή της ολοκληρωτικής επικράτησης του χριστιανισμού!

Γενικότερα, οι άνθρωποι της χριστιανικής εκκλησίας ήταν σχεδόν οι μόνοι με γνώσεις και αναλάμβαναν για λογαριασμό των βασιλιάδων και των αρχόντων να καταγράφουν τους νόμους, όλα τα έγγραφα και τις επιστολές. Η εκκλησία λοιπόν, ουσιαστικά, είχε πάρει τον έλεγχο των πάντων και είχε επιβληθεί παντού.

Οι περισσότεροι άνθρωποι έμεναν σε κοιλάδες και δάση, καλλιεργούσαν τη γη τους. Έκαναν επιδρομές και έκλεβαν κοπάδια και μετά έβαζαν φωτιές στα αγροκτήματα!

**Σιδηρόφρακτοι ιππότες αποτελούσαν τον προσωπικό στρατό του φεουδάρχη.**



Ωστόσο, οι περισσότεροι αγρότες δεμένοι με τη γη που ήταν ιδιοκτησία ενός αριστοκράτη γαιοκτήμονα. Είναι οι γνωστοί δουλοπάροικοι! Το κομμάτι της γης, όπου είχε παραχωρηθεί στους αριστοκράτες από τον βασιλιά, ονομαζόταν φέουδο και οι ιδιοκτήτες φεουδάρχες.

Αυτοί οι φεουδάρχες στον μέσο μεσαίωνα εξελίχτηκαν σε αυτούς που αποκαλούμε ιππότες. Ζούσαν σε μεγάλα κάστρα, Φυσικά όλα αυτά τα είχαν χτίσει οι δουλοπάροικοι. Ας το έχουμε υπόψη μας, όταν θαυμάζουμε ένα υπέροχο και καλοδιατηρημένο μεσαιωνικό κάστρο.

Γύρω από αυτά τα κάστρα στήθηκαν και οι μετέπειτα μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις, καθώς και γύρω από τις διάφορες επισκοπές. Με κέντρο λοιπόν αυτά τα οχυρά άρχισε να σχηματίζεται με αργούς ρυθμούς η μετέπειτα αστική τάξη.

Οι πρώην φτωχοί και κατατρεγμένοι μικροέμποροι και μικροτεχνίτες άρχισαν να πλουτίζουν και να μπορούν να υψώσουν τα ανάστημά τους στους ευγενείς αριστοκράτες και να διεκδικούν ακόμα και την εξουσία.

Η γενίκευση αυτή εμπόδιζε για αιώνες να γίνουν αντιληπτά τα επιτεύγματα του Μεσαίωνα στη λογοτεχνία, στην τέχνη (γλυπτική, ζωγραφική, υαλογραφήματα) και την αρχιτεκτονική, εμπόδιζε να φανεί το ουμανιστικό στοιχείο στην εκπαίδευση, την τέχνη και τη σκέψη, να μελετηθούν τα συνταγματικά κείμενα, οι ρίζες της σύγχρονης κοσμικής διοίκησης, η εκπληκτική πρόοδος στην τεχνολογία, ιδίως στην εφαρμοσμένη μηχανική, οι επεμβάσεις στη γη (εκτροπή ποταμών, αρδευτικά κανάλια, εκχερσώσεις), να γίνει κατανοητό ότι ο χάρτης των πόλεων της Ευρώπης πήρε τότε τη σύγχρονη μορφή του, και τελικά επιβράδυνε το να γίνει κατανοητό ότι «οι άνθρωποι του Μεσαίωνα δημιούργησαν τη βάση του δυτικού πολιτισμού όπως τον γνωρίζουμε σήμερα.

Σταδιακά όλο και περισσότεροι άνθρωποι άρχισαν να μορφώνονται ώσπου κάποια στιγμή ανακάλυψαν τις χάρες της αρχαιότητας και τα μεγάλα επιτεύγματά της. Οι άνθρωποι άρχισαν να αναζητούν πάλι το αρχαίο μεγαλείο και να επαναφέρουν τις αξίες της ένδοξης αρχαιότητας. Αλλά αν συνεχίσουμε θα εισχωρήσουμε σε μια νέα περίοδο της ανθρωπότητας, την Αναγέννηση!

## ΒΙΟΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

Ο άνθρωπος είναι δημιουργήμα εξελικτικών διαδικασιών της Φύσης και ειδικότερα διαδικασιών που έλαβαν χώρα στη γήινη βιόσφαιρα, την οποία οφείλει να σέβεται ως δημιουργό του.

Ο άνθρωπος δεν είναι το αφεντικό της Φύσης, αλλά η συνειδησή της, που πρέπει να την προστατεύει γιατί είναι οργανικό τμήμα της.

Ο κοινωνικός άνθρωπος είναι ο διαχρονικός δημιουργός του εαυτού του και του πολιτισμού του και συνεπώς οφείλει, ως προσωπικότητα, ως Πολίτης του Δήμου, ως κάτοικος του πλανήτη του και ως μοναδική συμπαντική διάνοια, να φροντίζει για τη διασφάλιση της ίδιας της ύπαρξής του λειτουργώντας ως φύλακας και εγγυητής της ασφάλειας του πλανήτη Γη.

Ο άνθρωπος δεν είναι θηρίο ούτε “θεός”, αλλά έλλογο κοινωνικό και πολιτικό ον, που διαχρονικά παλεύει συλλογικά για την κοινωνική ισότητα, την καθολική ευημερία, την πανανθρώπινη ειρήνη και για ένα κάθε φορά καλύτερο κόσμο.

Ο άνθρωπος δεν μπορεί από δική του ελεύθερη επιλογή, γιατί κάτι τέτοιο είναι αντίθετο με την ανθρώπινη φύση, να είναι άδικος, σκληρός, μισάνθρωπος και οπαδός σκοταδιστικών φονταμενταλιστικών, εθνικιστικών, φασιστικών, ρατσιστικών και εξουσιαστικών ιδεολογιών και μύθων, ούτε μοιρολάτρης και θανατόφιλος, αλλά πρωταγωνιστής και ποιητής της ζωής.

Ο άνθρωπος δεν είναι καταστροφέας, αλλά δημιουργός πολιτισμών με τη μόνιμη επιδίωξη, όλοι οι πολιτισμοί να συναντηθούν, ως οργανικά και δημιουργικά στοιχεία, στον ένα ενιαίο, οικουμενικό, πανανθρώπινο πολιτισμό, δίνοντας έτσι στην έννοια της προόδου το ανθρωπιστικό της περιεχόμενο.

Κατανοώντας αυτές τις αλήθειες, θα πρέπει να αρνηθούμε τρία μεγάλα ψέματα που μας φορτώνουν το καθένα με τη δική του ταυτότητα για να μην αποκτήσουμε Γνώση, Αυτογνωσία και Επίγνωση και συνεπώς την δική μας Εαυτότητα και συνειδηση:

Το ένα είναι το ψέμα του φόβου και της υποταγής σε μεταφυσικές υπαρκτές ή ανυπαρκτες έννοιες ή γεγονότα εκ του οποίου γεννάται η ανάγκη υπακοής και η αναζήτηση προστασίας.

Το άλλο ψέμα είναι αυτό της καπιταλιστικής ιδεολογίας και των εξωνημένων ψευδοεπιστημόνων, οικονομολογούντων και οικολογούντων, σύμφωνα με το οποίο για τη σημερινή καταστροφή της βιόσφαιρας «φταίει ο άνθρωπος», γενικά και αφηρημένα, και όχι το καταστροφικό ενεργειακό σύστημα των ορυκτών καυσίμων και το απάνθρωπο κεφαλαιοκρατικό σύστημα, που στο βωμό της με κάθε θυσία μεγιστοποίησης του κέρδους καταστρέφει τα πάντα, ακόμα και τους όρους της ίδιας της ζωής.

Το τρίτο μεγάλο ψέμα είναι πως η γήινη βιόσφαιρα δεν επαρκεί για τη διατροφή τόσων πολλών ανθρώπων και συνεπώς, υποστηρίζουν εκείνοι που παράγουν τη φτώχεια για να μπορούν να εξουσιάζουν τους συνανθρώπους τους, είναι ανάγκη να εφαρμοστούν πολιτικές μείωσης του πληθυσμού, πράγμα που τα κυρίαρχα οικονομικά συμφέροντα το επιδιώκουν με διάφορους “θεμιτούς”, όπως η φτώχεια, η ανεργία, ο έλεγχος των γεννήσεων και με αθέμιτους τρόπους, όπως οι πόλεμοι και οι ελεγχόμενες επιδημίες μέσω της νόθευσης τροφών, της χρήσης απαγορευμένων ουσιών στην παραγωγή και της ραδιενεργού ρύπανσης της βιόσφαιρας.

Αν προσπαθήσουμε να κρίνουμε με συμβουλό μας την λογική του “μέτρον άριστον”, την φιλοσοφία του “πάντων πραγμάτων μέτρον άνθρωπος”, την απεραντοσύνη και τη σοφία της Φύσης και την πλούσια διδαχή της ιστορίας, τότε θα δούμε το φρικτό πρόσωπο της “οικονομίας της αγοράς”, θα καταδικάσουμε τόσο την πανουργία των απάνθρωπων, σπάταλων και καταστροφικών εξουσιαστικών ιερατειών, όσο και την κεφαλαιοκρατική απληστία και καταστροφικότητα και θα αθώσουμε την τάχα σιγκούνια βιόσφαιρα και τον υποτιθέμενο “θύτη” Άνθρωπο και την Ανθρωπότητα.

Και επειδή αυτό δεν φτάνει, τότε θα αναζητήσουμε το φάρμακο της θεραπείας του κακού.

# ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

## ▶ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΑΣ ΜΑΘΑΙΝΕΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΤΙΣ ΣΩΣΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

▶ **ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ:** Είναι η εκ νέου γέννηση, η ανακαίνιση, η ανανέωση, η ανάπλαση, ο ανασχηματισμός.

### ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

Στη βιολογία αναγέννηση ονομάζεται το φαινόμενο της αποκατάστασης μερών του οργανισμού που έχουν καταστραφεί. Το φαινόμενο επίσης παρατηρείται και στα μοσχεύματα των φυτών.

Στο χριστιανισμό η εξάλειψη των αμαρτιών ενός ανθρώπου, η εσωτερική ανανέωση, η είσοδος σε μια νέα ζωή, σύμφωνη με τη διδασκαλία του Χριστού, ονομάζεται αναγέννηση. Με τη Θεία χάρη, τον εξαγνισμό (βαπτισμα) ή τη μετάνοια (εξομολόγηση) ο άνθρωπος ξαναπαίρνει μια άλλη, ανώτερη και καλύτερη ζωή, δηλαδή ξαναγεννιέται στη ζωή.

Αναγέννηση, επίσης, ονομάζεται η εκ νέου άνθηση του πολιτισμού σ'ένα έθνος που είχε περιπέσει προηγουμένως σε μια κατάσταση παρακμής.

Ειδικότερα, αναγέννηση ονομάζεται και η πολιτιστική κίνηση και ανάπτυξη που σημειώθηκε στην Ιταλία και στην άλλη Ευρώπη από τον 14ο ως τον 16ο αιώνα. Πρόκειται για μια αποφασιστική καμπή στην ιστορία της ανθρωπότητας, αφού σημειώνεται η μετάβαση από το Μεσαίωνα στους νεότερους χρόνους. Κυρία χαρακτηριστικά αυτού του σπουδαίου πνευματικού κινήματος ήταν:

Η στροφή προς την αρχαιότητα (ανθρωπισμός)  
Η ανάπτυξη του ελεύθερου πνεύματος και η ανάδειξη του ατόμου (ανθρωποκεντρισμός)

### ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ Ουσία και φαινόμενο

Είναι φιλοσοφικές κατηγορίες. Η ουσία αντιστοιχεί στα βασικά χαρακτηριστικά των αντικειμένων, στην εσωτερική τους σύσταση, στις πιο βαθιές διεργασίες που γίνονται μέσα στα πράγματα. Η ουσία των πραγμάτων είναι κρυφή, απροσιτή στην απλή παρατήρηση, μη προσληψίμη από τις αισθήσεις. Το φαινόμενο είναι η εξωτερική έκφραση της ουσίας, το σχήμα, η μορφή που παίρνουν τα πράγματα. Το φαινόμενο είναι ορατό, προσιτό στην απλή παρατή-



ρηση και προσληψίμη από τις ανθρώπινες αισθήσεις. Ουσία και φαινόμενο δεν ταυτίζονται. Η επιστήμη έχει ως λόγο ύπαρξης την ανακάλυψη της ουσίας των πραγμάτων. Όπως γράφει ο Κ.Μαρξ: «Εάν η φαινομενική μορφή με την οποία εκφραζόνταν τα πράγματα και η ουσία τους συνεπιπταν κατά ένα τρόπο άμεσο, τότε κάθε επιστήμη θα ήταν περιττή, ανωφέλη».

Πηγή: Λεξικό Εννοιών εκδόσεις ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ συγγραφέας Αργύρης Ματακίας

### Αναγέννηση και ανακαλύψεις

Η Αναγέννηση είναι μια μεταβατική εποχή από τη φεουδαρχία στη βιομηχανική εποχή, διαρκεί από τα τέλη του 14ου μέχρι και τον 16ο αιώνα. Σε γενικές γραμμές, συνδέεται με την ανάπτυξη των πόλεων και την εμφάνιση των πρώτων χαρακτηριστικών γνωρισμάτων της σύγχρονης αστικής τάξης.

Πρόκειται για την εποχή η οποία προετοιμάζει την επιστημονική επανάσταση του 17ου αιώνα και το Διαφωτισμό.

Η Αναγέννηση (Renaissance) δεν έχει θεωρηθεί απλή ανανέωση (renovatio), αλλά μια μεγάλη τομή στην καλλιτεχνική, πολιτιστική, κοινωνική, πολιτική και εν γένει στην ιστορική ζωή.

Το αναγεννησιακό πνεύμα προβάλλει την ατομικότητα, τη σωματικότητα, την κίνηση, όπως παραδειγματικά εκφραστήκαν στην τέχνη. Ο ζωγράφος, όπως γράφει ο Αλμπερτι «θα πρέπει να οικειώνεται όλες τις μορφές της γνώσης που σχετίζονται με τη τέχνη του, και ιδιαίτερα στην Ιστορία, την ποίηση και τα μαθηματικά.»

Η αντίληψη αυτή βασίζεται στο ότι οι μεγαλύτεροι δημιουργοί της Αναγέννησης είναι στοχαστές και μαθηματικοί, εφευρέτες, αρχιτέκτονες και μηχανικοί, όπως πρωτοποριακά εκφράζει το παράδειγμα του Λεονάρντο Ντα Βίντσι.

### «Οι άνθρωποι δε γεννιούνται, αλλά γίνονται» Έρασμος

- » Ο αναγεννησιακός άνθρωπος πιστεύει βαθιά στο ρόλο και τη σημασία της **εκπαίδευσης** στην **ολοκλήρωση του ανθρώπου**.
- » Το **πνεύμα** της **αγωγής** είναι διάχυτο σε όλα τα κείμενα της Αναγέννησης.
- » Η **επιστήμη** εξελίσσεται με την **παρατήρηση**, την **εμπειρία** και το **πείραμα**.



Η Αναγέννηση είναι η εποχή της ανακαλύψης νέων τροπών έκφρασης αλλά και παραγωγής.

Στο θρησκευτικό τομέα, όπως διαβάζουμε στον Αλμπερτι, βασική πηγή για την εποχή, «οι ιερείς θέλουν να ξεπερνούν όλους τους άλλους σε λαμπρότητα και μεγαλεία, θέλουν να συντηρούν πολυάριθμα καλοσυντηρημένα και λαμπροστολισμένα άλογα, θέλουν να εμφανίζονται δημόσια με πλήθος ακόλουθους, ενώ η κλίση τους προς την απραγία και η σκαίη τους φαυλότητα αυξάνει από μέρα σε

μέρα...». Το πνεύμα αυτό ερχόταν σε αντιπαράθεση με το ασκητικό μοναστηριακό πνεύμα.

Το κίνημα της Μεταρρύθμισης (16ος αιώνας) έρχεται να αποκαταστήσει την κατάντηση των θρησκευτικών ηθών, να θέσει σε ορθολογική βάση τις θρησκευτικές αξίες. Η πειθαρχία, η εργατικότητα, η λιτότητα και το πνεύμα της οικονομίας του προτεσταντισμού ευνόησαν ένα σύγχρονο εξορθολογισμένο επιχειρηματικό πνεύμα.

Στον οικονομικό τομέα, ενώ κατά τον Μεσαίωνα το χρήμα δεν έπαιζε σημαντικό ρόλο και η παραγωγική δραστηριότητα δεν αποσκοπούσε στην εξασφάλιση πλεονάσματος, την εποχή της Αναγέννησης τα πράγματα παίρνουν πολύ διαφορετική κατεύθυνση.

Το φιορίνι και το βενετσιάνικο δουκάτο, ήδη τον 13ο αιώνα, προσέφεραν ένα σύμβολο της νέας οικονομίας και ένα μέσο για τη διευκόλυνση των συναλλαγών. Εμφανίζεται το πιστωτικό κεφάλαιο και το τραπεζικό σύστημα, που ευνοούν τόσο την ανάπτυξη του πολιτισμού όσο και την αλλαγή στα ηθικά πρότυπα, την οποία πολλοί αισθάνονται ως «διαφθορά» του ανθρώπου. (προσωπική άποψη είναι διαφθορά του ανθρώπου αν κοιτάξουμε σημερινά δεδομένα) Ας σημειωθεί ότι για πρώτη φορά υιοθετείται ο δανεισμός με τοκο.

Στην τέχνη κυριαρχούν οι ορθές αναλογίες, η αρ-

μονία των σχέσεων, η οποία μπορεί να προσδιοριστεί αριθμητικά, η προοπτική, η οποία αναλυεται με μαθηματικούς υπολογισμούς. Από την άλλη μεριά, στην οικονομία, δίνεται έμφαση στη δυνατότητα υπολογισμού, στο σχεδιασμό οικονομικών κινήσεων, στην οργάνωση της εργασίας, στην τήρηση λογιστικών βιβλίων, προκειμένου να υπολογιστεί ορθολογικά το κέρδος ή η ζημία στις νέες μεταβαλλόμενες σχέσεις της αγοράς.

# ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ο αστός, ο νέος επιχειρηματίας, έχει να αντιμετωπίσει τόσο την εχθροτητα της παλαιάς αριστοκρατίας όσο και τις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς, την αυξομειωση των τιμών, τον ανταγωνισμό εκ μέρους των αγορών άλλων πόλεων. Την επισφαλή του άνοδο και τον κίνδυνο μεταστροφής της τύχης που επιχειρεί να αντισταθμίσει αναπτυσσοντας ένα λογικό και μεθοδικό σχέδιο. Στο μονόλογο του Φάουστ ο Γκαίτε αποδίδει το κλίμα αυτής της εποχής ενώ διακρίνεται και το νόημα που τη συνδέει με τον 18ο αι., τον αιώνα του Διαφωτισμού. Τα πρώτα λόγια του Φάουστ στο έργο εκφράζουν την αποδοκιμασία για τη σχολαστική γνώση:

*Αχ! Σπούδασα Φιλοσοφία και Νομική και Γιατρική και αλί μου και Θεολογία με κόπο και με επιμονή.*

*Και να με εδώ με τόσα φώτα, εγώ μωρός, όσο και πρώτα.*

Η γνώση της Μεσαιωνικής Φιλοσοφίας κρίνεται άγονη απέναντι στο πάθος για την εφαρμογή και τη χρησιμότητα της γνώσης, για την εκμετάλλευση και τη μετατροπή των δυνάμεων της φύσης.

Η φύση, αυτή την εποχή, αρχίζει να γίνεται αντικείμενο παρατήρησης αλλά και μετατροπής δια της γνώσης με υποκείμενο τον άνθρωπο. Οι Αλχημιστές αυτής της περιόδου, υποσχόμενοι ότι με τη φιλοσοφική λίθο θα μπορούσαν να μετατρέψουν ένα ευτελές μέταλλο σε χρυσάφι, εξέφραζαν και τη γενική επιδίωξη για επέμβαση στη φύση και στην κοινωνία, για μια αλλαγή προς όφελος του δρώντος ατόμου.

Μια άλλη όψη της εποχής, η οποία την κάνει να ξεχωρίζει, προσδιορίζει αλλά και προσδιορίζεται από την οικονομική ζωή, είναι οι ανακαλύψεις.

Τα μεγάλα ταξίδια υποκινούνται προκειμένου να εξυπηρετηθούν τα εμπορικά συμφέροντα, αλλά οι ταξιδευτές επικαλούνται και την επιδίωξη να διαδώσουν το λόγο του Θεού.

Ήδη στις αρχές του 16ου αιώνα είχαν ανακαλυφθεί η Αφρική, η Νότια Ασία, η Αμερική, τα νησιά της Καραϊβικής και είχαν ήδη χαρτογραφηθεί. Πρόκειται για την νέα εποποιία του ανθρώπου, αυτή τη φορά, ο οποίος αγωνίζεται με τα στοιχεία της φύσης, τα ξεμαγεύει και τα κατακτά. Στη μεγάλη επιχείρηση των ανακαλύψεων μετείχαν τόσο η Εκκλησία όσο και τα ευρωπαϊκά κράτη, η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Ολλανδία, η Αγγλία, η Γαλλία.

Η παπική εξουσία, με την ιδιότητα του εγγυητή της πνευματικής συνοχής όλων των λαών και αποβλεποντας σε μια παγκόσμια ηγεμονία, αποφασίζει να παρεμβεί στην κατανομή των εδαφών.

Σύμφωνα, με την παπική απόφαση (Inter Cetera, 1493), ο κόσμος θα μοιραζόταν ανάμεσα στους Πορτογάλους και στους Ισπανούς. Πρόκειται για μια κίνηση που τροφοδοτεί τις συζητήσεις για το Δίκαιο.

Ο βασιλιάς της Γαλλίας Φραγκίσκος Α' (Francois), επικαλούμενος το Φυσικό Δίκαιο αμφισβητεί τη νομιμότητα της παπικής αυθεντίας.

Στην Ολλανδία, ο νομομαθής Ούγκο Γκρότιους (Hugo Gratius) γράφει το Mare Liberum (1609), υποστηρίζοντας ότι η ελευθερία του εμπορίου και των θαλασσών περιλαμβάνεται στα φυσικά δικαιώματα.

Από τον 16ο αιώνα, και ιδιαίτερα κατά τον 17ο, αναδεικνύεται η υπεροχή της Βόρειας Ευρώπης. Η Αγγλία, η Γαλλία, η Ολλανδία οικοδομούν τις αποικιοκρατικές τους αυτοκρατορίες επωφελομενες από την αδυναμία των οικονομικών δομών της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, οι οποίες ήταν πολύ στενά συνδεδεμένες με την Καθολική Εκκλησία.

Οι μεγάλες εταιρείες, που οργανώνονται σε ανώνυμες ενώσεις, περισσότπου ή λιγότερο συνδεδεμένες με το κράτος, ελέγχουν όλο το εμπόριο και παίζουν αποφασιστικό ρόλο στη μετατροπή των χωρών τους σε αποικιοκρατικές αυτοκρατορίες.

Πρόκειται, για τις εταιρείες Ανατολικών και Δυτικών Ινδιών της Αγγλίας και της Ολλανδίας. Και στη Γαλλία οι εταιρείες παίζουν εξίσου σημαντικό ρόλο, αλλά η Βασιλική εξουσία παρεμβαίνει στις δραστηριότητες τους. Η Βόρεια Ευρώπη γίνεται το νευραλγικό κέντρο της οικονομίας, το Άμστερνταμ και το Λονδίνο αναδεικνύονται σε μητροπόλεις του παγκόσμιου εμπορίου.

Οργανώνονται εμπορικά δίκτυα πρακτορειών και παρουσιάζεται μια πρωτοφανής, παγκόσμια πλέον, εμπορική κίνηση. Πολύτιμα μέταλλα, ζάχαρη, βαμβάκι, καπνός, καφές, κακάο, ρύζι, νέα φυτά, μπαχαρικά, διακινούνται σε μεγάλες ποσότητες, ενώ το εμπόριο των δουλων συνέβαλε ακόμη περισσότερο στη συσσώρευση του πλούτου.

Με το άνοιγμα των αγορών και τη συσσώρευση πλούτου αρχίζουν να φαίνονται οι αδυναμίες των συντεχνιών. Η τάση προστασίας των συντεχνιών απέναντι στα μέλη της είχε μετατραπεί σε προστατευτισμό. Όσοι ήταν μέλη των συντεχνιών επιδίωκαν να διασφαλίσουν το επάγγελμά τους, να εξασφαλίσουν τα συμφέροντά και τα κέρδη τους, όχι να τα πολλαπλασιάσουν εισερχόμενοι σε έναν αβεβαιο κύκλο μεταβολών. Αυτοί οι επαγγελματίες αναγνωρίζονταν και ως πολίτες.

Με τη δύναμη που είχαν αποκτήσει, πιέζαν τη πολιτική Αρχή της πόλης για τη λήψη περιοριστικών μέτρων στη κίνηση του εμπορίου.

Με λίγα λόγια, η λειτουργία των συντεχνιών δε ζημιωνε μόνο τους εξωτερικούς εργάτες, οι οποίοι αποκλειούνταν από τη κλειστή οργάνωση της συντεχνίας και, συνεπώς, από τη συμμετοχή τους στην ιδιότητα του πολίτη το συντεχνιακό πνεύμα περιοριζε και την ίδια την ανάπτυξη της συντεχνίας.

Με τις ανακαλύψεις όμως, το άνοιγμα των αγορών, την εμφάνιση των νέων κέντρων, την άνοδο της εμπορευματικής τάξης, και στο όνομα ευρύτερων συμφερόντων, άρχισαν να πλήττονται ο προστατευτισμός και τα τοπικά συμφέροντα, και να αναδύεται ένα νέο φιλελεύθερο πνεύμα.

Στην παγκόσμια οικονομία αναδεικνύεται η υπεροχή της Ευρώπης. Μέσα από τις νέες οικονομικές και πολιτικές σχέσεις, με την ανάπτυξη της εξουσίας του κράτους και της αστικής τάξης, γίνεται φανερή η παρακμή της αριστοκρατίας όσο και η αδυναμία της αγροτικής τάξης.

Με αφετηρία την τελειοποίηση της ναυσιπλοΐας, αναπτύσσεται η τεχνολογία, οι φτηνές πρώτες ύλες αναζωογονούν την παραγωγή των αγαθών, η εισροή των πολύτιμων μετάλλων ισχυροποιεί τις οικονομίες των εθνικών κρατών που αρχίζουν να εμφανίζονται, ενώ καθίσταται αναγκαία η μελέτη των νέων φαινομένων της οικονομίας.

Τα μεγάλα ταξίδια ενεργοποίησαν τους τομείς της Αστρονομίας, της Μηχανικής και των Μαθηματικών για την κατασκευή τελειότερων εργαλείων και πλοίων. Οι ανακαλύψεις συνέβαλαν εξαιρετικά στην ανάπτυξη της Γεωγραφίας, στην τελειοποίηση της τέχνης Χαρτογραφίας, στην ανάπτυξη της Βοτανικής, της Ιατρικής, εν γένει στη συσσώρευση γνώσεων. Σε γενικές γραμμές, όμως, εκτιμάται ότι τα αποτελέσματα αυτής της περιόδου αφορούν τη συσσώρευση του πλούτου, η οποία βασίζεται στην εκμετάλλευση της εργασίας, ειδικά της δουλείας, και στο κέρδος.

Η αποδοτικότητα της εργασίας, η οργάνωση της παραγωγής σε σχέση με τις δυνατότητες της αγοράς θα αρχίσουν να αναπτύσσονται από τον 18ο

αιώνα, με την εκβιομηχάνιση, την κατάργηση της δουλείας και τις νέες συνθήκες εργασίας.

Η δουλεία δεν καταργείται τόσο από ηθικά κίνητρα, όσο, κυρίως, για λόγους ορθολογικότερης οργάνωσης της εργασίας και της κοινωνίας.

## Αρχαία Ελλάδα και ανθρωπισμός

Τα πρώτα ίχνη του Ανθρωπισμού, μπορούν να ανιχνευτούν στην Αρχαία Ελλάδα. Ενώ κυριαρχούσαν οι ανατολικές θεοκρατίες (Αίγυπτος-Μεσοποταμία) στην Ελλάδα εμφανίστηκαν οι πρώτες δημοκρατικές πόλεις, οι οποίες συνδιάζαν εκκοσμημένη δημόσια ζωή, ελεύθερη έκφραση και ανεξάρτητη σκέψη.

Ο Πρωταγόρας, αγνωστικιστής σοφιστής που έζησε τον 5ο αιώνα προ Χριστού, διδασκε πως «πάντων χρημάτων μέτρον ἐστὶν ἄνθρωπος, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστιν, τῶν δὲ οὐκ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστιν». (Για όλα τα πράγματα μέτρο (κριτήριο) είναι ο άνθρωπος» για όσα υπάρχουν, ότι υπάρχουν και για όσα



δεν υπάρχουν, ότι δεν υπάρχουν). Έτσι, έθεσε τον Άνθρωπο ως αρμόδιο για να αποφασίζει για την αξία των πραγμάτων. Επιπλέον, οι απόψεις του για τους Θεούς τον οδήγησαν σε διώξεις, αφού η ορθολογική του σκέψη τον οδήγησε να διδάσκει πως: «Για τους θεούς δεν μπορεί να γνωρίζω τίποτα: ούτε ότι υπάρχουν, ούτε ότι δεν υπάρχουν, ούτε τι λογής μορφή έχουν. Γιατί είναι πολλά τα όσα εμποδίζουν να γνωρίζουμε. Από τη μία το άδηλο του ζητήματος και από την άλλη η συντομία της ανθρώπινης ζωής».

Πέρα από τον Πρωταγόρα, και άλλοι αρχαίοι Έλληνες αποτέλεσαν τους πρόδρομους του Ανθρωπισμού. Ο Αριστοτέλης προσπάθησε να κατανοήσει τον κόσμο μέσω της Λογικής και του πειράματος. Ο Επίκουρος υπήρξε υλιστής και προπαγάνδιζε την ευδαιμονία που συμπλέει μαζί με την ηθική, ως στόχο της ζωής, χωρίς να νοιάζεται για την ύπαρξη ή όχι θεών. Ο Δημόκριτος επίσης, υπήρξε υλιστής φιλόσοφος, εισήγαγε την Ατομική θεωρία, απορρίπτοντας υπερφυσικές ιδέες και την άποψη πως η Φύση ή ο άνθρωπος υπάρχουν για να υπηρετούν κάποιον ανώτερο σκοπό. Ταυτόχρονα ήταν υπέρμαχος της ηθικής ζωής που σκοπό έχει την ευθυμία, που περιλαμβάνει την ψυχική γαλήνη και σταθερότητα, ενώ διδασκε πως οι άνθρωποι δεν ευτυχούν με τα σωματικά αγαθά, ούτε με τα χρήματα, αλλά με την ορθή σκέψη και την πολυμάθεια.

Η επιρροή του Ανθρωπισμού δεν ήταν μόνο φιλοσοφική, αλλά διαπότισε την πολιτική και τις τέχνες. Ο Περικλής στον Επιτάφιο, δεν κάνει λόγο για υπερφυσικές δυνάμεις ή μεταθάνατο ζωή, αλλά λέει πως οι Αθηναίοι που πέθαναν στον πόλεμο, θυσίαστηκαν για την Αθήνα και θα μείνει η ανάμνηση τους, στους πολίτες της Αθήνας.

## ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΑΣ

Στον κόσμο της διεθνούς οικονομίας, υπάρχουν εκείνοι που κατευθύνουν τα γεγονότα και αυτοί που αντιδρούν στα γεγονότα. Ενώ η τελευταίοι είναι περισσότερο γνωστοί, και μεγαλύτεροι σε αριθμό, και φαινομενικά πιο ισχυροί, η πραγματική εξουσία ανήκει στους πρώτους. Στο κέντρο του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η οικονομική ολιγαρχία που σήμερα εκπροσωπείται από την ομάδα Bilderberg.

Η οργάνωση της Bilderberg είναι ένας εικονικός ιστός αράχνης, όπου συμπλέκονται οικονομικά, πολιτικά, οικονομικά και βιομηχανικά συμφέροντα.

Τώρα, η Bilderberg δεν μια μυστική κοινωνία. Δεν υπάρχει καμία συνωμοσία. Είναι συνάντηση ατόμων που εκπροσωπούν μια συγκεκριμένη ιδεολογία. Δεν είναι Παγκόσμια Κυβέρνηση ή Νέα Παγκόσμια Τάξη Αντίθετα, η ιδεολογία τους είναι «Ένας Κόσμος Α.Ε.».

Η ιδέα πίσω από κάθε συνεδρίαση Bilderberg είναι να δημιουργήσουν αυτό που αυτοαποκαλούν την ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΑ ΣΚΟΠΟΥ (THE ARISTOCRACY OF PURPOSE) μεταξύ της Ευρωπαϊκής και Βορειοαμερικανικής ελίτ, σχετικά με τον καλύτερο τρόπο διαχείρισης του πλανήτη. Με άλλα λόγια, η δημιουργία ενός παγκόσμιου δικτύου γιγαντιαίων καρτέλ, πιο ισχυρό από κάθε έθνος στη Γη, που προορίζεται για τον έλεγχο των αναγκών της ζωής του υπολοίπου της ανθρωπότητας, προφανώς από τη σκοπιά τους, για το δικό μας καλό και όφελος – της άπλυτης μάζας όπως μας αποκαλούν.

Η Bilderberg είναι ένα μέσο που φέρνει κοντά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα πιο ισχυρά και τα πιο επιθετικά οικονομικά συμφέροντα του κόσμου. Και αυτή τη στιγμή, είναι αυτός ο συνδυασμός, ο χειρότερος εχθρός της ανθρωπότητας.

Μπορούμε να συγχαρούμε όλοι τους εαυτούς μας για το ότι σήμερα, η Bilderberg έχει γίνει κεντρικό θέμα των μέσων μαζικής ενημέρωσης. με το να γνωρίζουμε πολύ καλά ότι οι Πρόεδροι και Πρωθυπουργοί και οι συρρικνωμένοι βασιλιάδες και βασιλίσσες είναι μαριονέτες των ισχυρών δυνάμεων που εργάζονται στο παρασκήνιο.

Κάτι έχει συμβεί σε εμάς τους ανθρώπους, κατά τη διάρκεια αυτής της γενικής οικονομικής κατάστασης. Οι άνθρωποι γενικά έχουν καταληφθεί από κάτι που δεν είναι πάντα κατανοητό σε αυτούς. Αλλά, τους αναγκάζει να ενεργήσουν με συγκεκριμένο τρόπο, για το δικό τους συμφέρον. Ονομάζεται ανθρωπιστική αρχή. Είναι σαν ένα παλιρροϊκό κίνημα να ήρθε σε εμάς και να ξέπλυνε τους φόβους μας. Καθώς οι άνθρωποι συνειδητοποιούν ότι η ύπαρξή τους απειλείται, έχασαν το φόβο τους, και η Bilderberg και άλλοι, το νοιώθουν. Μια «παγκόσμια πολιτική αφύπνιση», σε συνδυασμό με την φαγωμάρα μεταξύ των ελίτ, απειλεί να εκτροχιάσει την κίνηση προς μια παγκόσμια κυβέρνηση. Βλέπετε οι άνθρωποι σε αυτό το τραπέζι, προέρχονται από πολύ διαφορετικά ιδεολογικά και πολιτικά υπόβαθρα. Αυτό που μας ενώνει, ωστόσο, είναι ότι είμαστε όλοι πατριώτες. Και αυτοί που μας αντιτίθενται, όσοι εργάζονται για μυστικές κοινωνίες, που έχουν πωλήσει τα έθνη τους για μια λίβρα σάρκας, είναι προδότες. Όχι μόνο προδότες των λαών τους και των εθνών, αλλά και της ανθρωπότητας ως συνόλου.

**DANIEL ESTULIN**

## Ένας κόσμος μία εταιρεία

Περίπου εξήμιση αιώνες πριν, η οικονομία της Ευρώπης, είχε καταρρεύσει κατά τη διάρκεια της περιόδου που είναι γνωστή ως Ευρωπαϊκή νέα περίοδος σκοταδισμού, η μεγαλύτερη οικονομική και δημογραφική κατάρρευση της Ευρώπης μετά την κατάρρευση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Στη συνέχεια, στη μέση του 14ου αιώνα, μεγάλο μέρος της δύναμης της ολιγαρχίας αποσυντέθηκε απότομα. Αυτή η αποσύνθεση ξέσπασε από την ξαφνική αλυσιδωτή αντίδραση της χειρότερης χρηματοπιστωτικής φούσκας και κερδοσκοπίας χρέους στην ιστορία –μέχρι τώρα δηλαδή– όταν οι τραπεζικοί οίκοι Bardī και Peruzzi κατέρρευσαν. Αυτή η αποσύνθεση και κατάρρευση της φούσκας του Λομβαρδικού χρέους προκάλεσε την κατάρρευση της εξουσίας των ολιγαρχικών οικογενειών.

Τι σχέση έχει αυτό με τη Bilderberg;

Η σύγχρονη ιστορία αντικατέστησε τη μεσαιωνική ιστορία

Αυτό συνέβη πίσω στο 1439, στο Συμβούλιο της Φλωρεντίας όπου θεσπίστηκαν τα νέα θεσμικά όργανα της σύγχρονης ιστορίας όπως

1) Η αντίληψη του σύγχρονου εθνικού κράτους δημοκρατιών υπό την κυβέρνηση του φυσικού δικαίου.

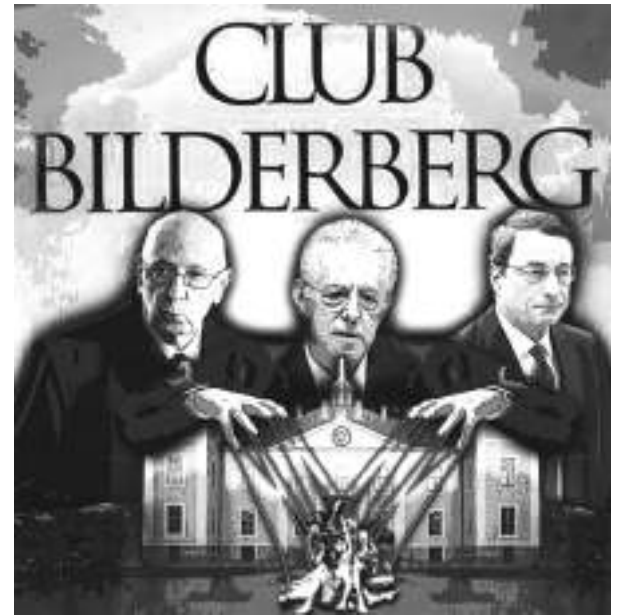
2) Ο κεντρικός ρόλος στην προώθηση της επιστημονικής και τεχνολογικής προόδου με την εντολή που δόθηκε στην δημοκρατία.

Αυτά τα δύο ιδεώδη αντιπροσωπεύουν ένα καίριο επιχείρημα: η ύπαρξή τους ως θεσμικό μέσο, σε οποιοδήποτε μέρος της Ευρώπης, άλλαξε τα πάντα σε όλη την ήπειρο,

Μια άλλη βασική ιδέα που βγήκε από το Συμβούλιο της Φλωρεντίας, η οποία τέθηκε αργότερα σε εφαρμογή στις Ηνωμένες Πολιτείες είναι η καθολική αρχή της γενικής ευημερίας, πάνω στην οποία όλες οι σύγχρονες πολιτισμένες κοινωνίες στηρίζονται.

Τώρα, ευημερία δεν σημαίνει ένας άχρηστος αλήτης να αράζει στον καναπέ, να τρώει πίτσα, να στάζει σάλια πάνω του, μπροστά στην τηλεόραση, ενώ περιμένει το επίδομα ανεργίας.

Ποιός είναι ο σκοπός της ύπαρξης του ανθρώπου, και της κυβέρνησης; Είναι να παράσχει την ευημερία, για τις μελλοντικές γενεές της ανθρωπότητας. Να εξασφαλίσει την επιβίωσή μας ως είδος. Λοιπόν, ποια είναι η σχέση με το σήμερα; Αυτοί οι άνθρωποι θέλουν μια αυτοκρατορία. Αυτό είναι η παγκοσμιοποίηση. Και πάρα πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι για να έχεις μια Αυτοκρατορία, χρειάζεσαι χρήματα. Έχετε όλοι ακούσει τη φράση – η Ελίτ του χρήματος. Αλλά το χρήμα, δεν είναι καθοριστικό του πλούτου και της οικονομίας. Το χρήμα δεν κάνει τον κόσμο να γυρίζει. Το Χρήμα δεν έχει καμία εγγενή αξία.



Ο άνθρωπος νους επηρεάζει την ανάπτυξη του πλανήτη μας επιτρέπει να καινοτομούμε, και να βελτιώνουμε στη συνέχεια τις ζωές των ανθρώπων, αυξάνοντας τη δύναμη του ανθρώπου πάνω στη φύση.

Βλέπετε, αυτοί καταστρέφουν την παγκόσμια οικονομία σκόπιμα. Και δεν είναι η πρώτη φορά που το κάνουν. (Όταν αυτό έγινε τον 14ο αιώνα : το 30% του πληθυσμού αφανίστηκε.

Η μεγάλη οικονομική κρίση δεν ήταν ένα γεγονός που αφάνισε τους καπιταλιστές των ΗΠΑ. Ήταν ένα γεγονός που έκανε τους πλούσιους ακόμη πλουσιότερους, μεταφέροντας τον πλούτο του λαού στα χέρια των ήδη πλουσίων.

Ας επιβληθούμε στη γραφειοκρατία των Βρυξελλών. Ας τους απολύσουμε.

Είναι άρχηστοι. Αυτοί οι άνθρωποι δεν έχουν κάνει τίποτα χρήσιμο στη ζωή τους.

Τώρα, αυτό για το οποίο μιλάμε δεν είναι ένα επιστημονικό πρόβλημα ή οικονομικό ζήτημα, αλλά μάλλον ένα θέμα ηθικής. Ένα ζήτημα της αθανασίας. Εμείς ως εθνικά κράτη, ως άνθρωποι του πλανήτη πιστεύουμε στο μέλλον της ανθρωπότητας; Και τι είδους μέλλον θα έχουμε 100 ή 200 χρόνια στο μέλλον; Έχουμε το δικαίωμα να ονειρευόμαστε; Αν έχουμε μια αίσθηση του σκοπού της παρουσίας μας εδώ, οι κακοί δε μπορούν να κερδίσουν.

Για παράδειγμα, μας έχουν πει ότι το ευρώ πρέπει να σωθεί. Ότι η αποτυχία του ευρώ θα καταρρίψει την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό είναι ψέμα. Αντί για μια αδύναμη, δυσλειτουργική ευρωπαϊκή νομισματική ένωση, πάμε πίσω σε ανεξάρτητες δημοκρατικές κράτους-έθνη, την Ευρώπη των Πατρίδων.

Μόλις γεννηθεί, μια έννοια κράτους-έθνους δεν πεθαίνει ποτέ! Περιμένει μόνο τους θαρραλέους ΚΑΙ υγιείς ανθρώπους να έρθουν στην άμυνα της και να τελειοποιήσει την ιδέα. Άρα λοιπόν, θα πρέπει να είμαστε μια αδελφότητα των εθνών, των κυρίαρχων εθνών- ενωμένοι κάτω από ένα κοινό σκοπό για την ανθρωπότητα.

Μέχρι να μπορέσουμε να φέρουμε την ανθρωπότητα στην εποχή της λογικής, η ιστορία θα διαμορφωθεί, όχι από τη θέληση των μαζών της ανθρωπότητας, αλλά από λίγες χούφτες οι οποίοι, για τους σκοπούς του καλού ή του κακού, θα καθοδηγήσουν τη μοίρα της ανθρωπότητας εν γένει ως αγέλες αγελάδων στρέφοντας τις προς και από το βοσκότοπο-και, ενίοτε, και στο σφαγείο.»

**DANIEL ESTULIN**



# Η αυτοδιευθυνόμενη κοινωνία

## 1) ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΑΥΤΟΔΙΕΥΘΥΝΣΗ;

Τι είναι η αυτοδιεύθυνση; Είναι η απόπειρα οργάνωσης της ζωής του ανθρώπου πάνω στη βάση του αυτοκαθορισμού, της ελευθερίας και της εθελοντικής συμμετοχής του κάθε πολίτη στις εργασίες της κοινότητας. Είναι λοιπόν, το αντίθετο της κάθετης εξουσίας που έχει επικρατήσει μέχρι σήμερα, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, στις ανθρώπινες κοινωνίες.

Όπως δε όλα τα παγκόσμια ιδανικά, έτσι και η αυτοδιεύθυνση, ασφαλώς, αναδύεται ακριβώς από τις ρίζες του λαού, βασίζεται στο λαό και δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά μόνο από το λαό.

“Αυτοδιεύθυνση σημαίνει ότι οι διευθύνουσες λειτουργίες δεν ασκούνται από καμία εξουσία εκτός κοινωνίας, παρά από τους ίδιους τους παραγωγούς της κοινωνικής ζωής σε κάθε της έκφανση. Αυτοδιεύθυνση σημαίνει την κατάργηση του αιώνιου διαχωρισμού της κοινωνίας κατάργηση ανάμεσα σε διευθύνοντες και εκτελεστές”.

Είναι ξεκάθαρο ότι το κίνημα για την αυτοδιεύθυνση δεν θα μπορέσει να υπερβεί τον σημερινό εμβρυακό του χαρακτήρα αν δεν εξουδετερώσει προηγουμένως τη φαύλη ηγεμονία που ασκεί σήμερα η θεσμική αριστερά. Η μονοπώληση της εργατικής συνείδησης από τα σοσιαλδημοκρατικά, σοσιαλιστικά και κομμουνιστικά κόμματα αποτελεί ένα από τα πρωταρχικά εμπόδια για την εγκαθίδρυση ενός καθεστώτος αυτοδιεύθυνσης.

Η αυτοδιεύθυνση δεν μπορεί να αποδεχθεί το σφετερισμό της πολιτικής δραστηριότητας από καμία ομάδα ή ιδιαίτερη τάξη, δεν μπορεί να αποδεχθεί ότι μια ελίτ επαγγελματιών πολιτικών κρατά στα χέρια της τις τύχες όλης της κοινωνίας. Η αυτοδιεύθυνση οφείλει να επιζητεί την ολική κατάργηση της παραδοσιακής διχοτομίας μεταξύ των κυβερνώντων και των κυβερνωμένων και την αντικατάσταση της από ένα σύστημα το οποίο θα βασίζεται στην ισότητα ή αμοιβαιότητα των ευθυνών, των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων, κάτι που απαιτεί την ενεργή συμμετοχή όλων των πολιτών.

Να είσαι ελεύθερος δεν σημαίνει να καταθέτεις κάθε τέσσερα χρόνια ένα ψηφοδέλτιο στις κάλπες, ούτε να ακούς παθητικά κατά τη διάρκεια αυτής της μακράς περιόδου τους λόγους των πολιτικών που βρίσκονται εκ περιτροπής μέσα ή έξω από τη Βουλή. Να είσαι ελεύθερος σημαίνει να έχεις τη δυνατότητα να παρεμβαίνεις με τρόπο μόνιμο και κανονιστικό στις αποφάσεις της κοινότητας στην οποία ζεις. Αυτό σημαίνει να ζεις ελεύθερος, αυτό σημαίνει αυτοδιεύθυνση.

Αυτοδιεύθυνση θα υπάρξει όταν κανείς δεν θα έχει το δικαίωμα να διατάσσει τους άλλους αλλά και κανείς δεν θα είναι καταδικασμένος να υπακούει σε άλλο άτομο, και το δίχως άλλο η κοινοτική ζωή θα λειτουργεί αποτελεσματικά και χωρίς μεγάλες διαμάχες. Σε ένα ελεύθερο κράτος, όποιος νομίζει ότι έχει ελεύθερη ψυχή πρέπει να κυβερνιέται από τον ίδιο του τον εαυτό. Αν το εργατικό κίνημα δεν επιστρέψει στις ρίζες του, αν συνεχίσει να είναι έρμαιο της ποδηγέτησης των ξεπουλημένων στην αστική τάξη εργατοπατέρων ή των επαγγελματιών πολιτικών, αυτοδιεύθυνση δεν θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί.

## 2. ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ

Η αυτοδιεύθυνση, περισσότερο από ένα πρόγραμμα, αξιώνει έναν τρόπο ζωής, μια συγκεκριμένη ανθρώπινη στάση. Να διαμορφώσουμε τους ανθρώπους, να τους μάθουμε να είναι ελεύθεροι, δίκαιοι και ανεκτικοί· αν το επιτύχουμε αυτό, τότε

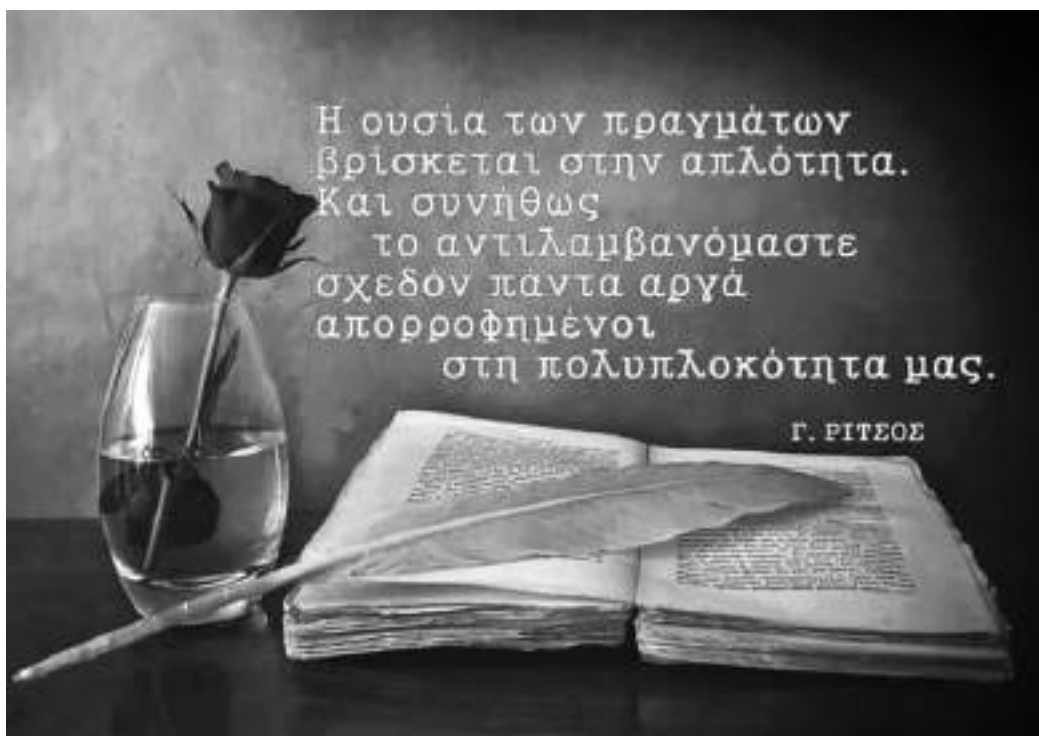
θα έχουμε επιτύχει αυτοί οι άνθρωποι κάθε στιγμή να γνωρίζουν, χωρίς να χρειάζεται να συμβουλευόνται κανένα αφεντικό και κανέναν κανονισμό, εκείνο που πρέπει να κάνουν για να είναι χρήσιμοι στην κοινωνία. Η αυτοδιεύθυνση ξεκινά από τη στιγμή εκείνη κατά την οποία γνωρίζει κανείς τι είναι δίκαιο και τι άδικο, όταν εκπληρώνει το καθήκον του όχι από φόβο ή πάθος για κέρδος, όπως συμβαίνει σήμερα, αλλά επειδή του το υπαγορεύει η συνείδησή του. Θα όριζα λοιπόν την αυτοδιεύθυνση ως ένα ιστορικό στάδιο όπου κάθε άτομο νιώθει την ενδόμυχη ανάγκη να εκπληρώνει εθελοντικά το καθήκον του.

Ένας από τους πιθανούς κινδύνους της αυτοδιεύθυνσης είναι ότι στο εσωτερικό των θεσμών και των μηχανισμών της κυοφορούνται κρυφοί ανταγωνισμοί, ανάμεσα στις παγκόσμιες απαιτήσεις της κοινωνίας και στα συμφέροντα των ατόμων και

μενοι να μπορούν να καταναλώνουν περισσότερα αυτοκίνητα και ψυγεία δεν θα άξιζε τον κόπο. Αξία έχει ο αγώνας για μια αυτοδιευθυνόμενη κοινωνία μόνο όταν ξεκινούμε από την προϋπόθεση ότι η εγκαθίδρυσή της θα κάνει δυνατή την ανάδυση μιας νέας κοινωνικής τάξης που θα βασίζεται στην ευαισθησία, τη γενναιοδωρία, τη συντροφικότητα και την ευγενή πρόθεση.

Για να μετασχηματιστεί όμως αυτό το ιδανικό σε απτή πραγματικότητα, είναι απαραίτητο ο άνθρωπος να μάθει να καθοδηγείται από τη δική του συνείδηση

Ο εργάτης δεν πρέπει να μάθει μόνο να αποσπά συγκεκριμένα οικονομικά οφέλη από την αστική τάξη· ακόμα πιο σημαντικό είναι να μάθει να δρα σύμφωνα με μια αντι-αστική ηθική, με μια ηθική της αυτοδιεύθυνσης. Αν δεν είναι ικανός για κάτι τέτοιο, όσα υλικά πλεονεκτήματα και αν κατακτή-



των ιδιαίτερων ομάδων που υπάρχουν σε αυτήν. Υπάρχει, πράγματι, ο κίνδυνος να υπονομευτεί η αυτοδιεύθυνση, από (τα ιδιαίτερα συμφέροντα) των μικροαυτοδιαχειριζόμενων ομάδων.

## 3) Η ΗΘΙΚΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ

Η αυτοδιεύθυνση αξιώνει διπλό έργο: από τη μια μεριά, αποσκοπεί σε ένα εξωτερικό μετασχηματισμό της κοινωνίας, των πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών της θεσμών· από την άλλη, αποσκοπεί σε έναν εσωτερικό μετασχηματισμό του ανθρώπου. Αν θελήσει κανείς να αφαιρέσει μία εκ των δύο διαστάσεων, η εγκαθίδρυση της αυτοδιεύθυνσης θα είναι αδύνατο να επιτευχθεί. Κατά βάθος λοιπόν πρόκειται περί ενοποίησης της επανάστασης και της παιδαγωγικής ή, αν θέλετε, της θεωρίας και της πράξης, της δράσης και του στοχασμού.

Η αυτοδιεύθυνση δεν έχει ως υπέρτατο στόχο της το μετασχηματισμό των μεθόδων παραγωγής και διανομής, αλλά το μετασχηματισμό της ίδιας της προσωπικότητας του ατόμου, τη δημιουργία ενός τύπου ανθρώπου ανώτερου από αυτόν που αναπαράγει η καταναλωτική κοινωνία. Η εγκαθίδρυση της αυτοδιεύθυνσης ούτως ώστε οι εργαζό-

σει, δε θα καταφέρει να χειραφετηθεί από τον αστικό ζυγό.

Η θεμελιώδης μηχανή της αυτοδιεύθυνσης είναι η αυτομόρφωση και η αυτοτελειοποίηση της φυσικής και ιστορικής προσωπικότητας του ανθρώπου, κι ότι αν αυτό δεν συμβεί, τότε καθόλου ή πολύ λίγο θα χρησιμεύσουν οι οικονομικοί μετασχηματισμοί.

Η εγκαθίδρυση μιας νέας ηθικής θα είναι εύκολη υπόθεση, αλλά ούτε και θεωρώ ότι είναι αδύνατη, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα πιστέψουμε ότι μπορεί κάτι τέτοιο να επιτευχθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Σήμερα γνωρίζουμε ότι ο άνθρωπος δεν χαρακτηρίζεται μόνο από καλοσύνη, αλλά ότι μπορεί να είναι επίσης, σε μεγάλο βαθμό, επιθετικός και καταστρεπτικός, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι έχει χάσει για πάντα τις ανώτερες ανθρωπολογικές του ρίζες.

Όσο και να πολλαπλασιάζεται το κακό και η ποταπότητα, θα υπάρχουν πάντοτε άτομα, κοινωνικές ομάδες και κινήματα που θα σώζουν την ηθική παράδοση του ανθρώπινου είδους επιλέγοντας το μονοπάτι του καλού, την αλήθεια, τη δικαιοσύνη και την ανιδιοτέλεια. Η αυτοδιεύθυνση μπορεί να αποτελεί ένα από αυτά τα ρεύματα ανανέωσης.

Όσο οι λαοί της Ευρώπης ανακάλυπταν και αγωνίζονταν για την Δημοκρατία, την Πρόοδο και τον Πολιτισμό με όλες τις αντιθέσεις τους, η Τουρκία παρέμενε σε Παραφροσύνη και Μελαγχολία.

Ετσε Τεμελκουράν  
Τουρκάλα Συγγραφέας, Δημοσιογράφος,  
Πολιτική αρθρογράφος

Στην περίφημη ομιλία του για τα δέκα χρόνια της Δημοκρατίας, ο Ατατούρκ τόνισε ότι «οφείλουμε να υψωθούμε πάνω από τους κυρίαρχους πολιτισμούς». Αυτή η αποστολή πρόσθετε ακόμα ένα βάρος στους ώμους των κατοίκων της Τουρκίας. Ήξεραν ότι βρίσκονταν «από κάτω», προσποιούνταν όμως ότι βρίσκονταν στο ίδιο επίπεδο με τους «από πάνω», ενώ ταυτόχρονα τους ωθούσε προς τα πίσω ένα αίσθημα ασημαντότητας, που οφειλόταν στην ανατολική πλευρά της ύπαρξής τους. Μεγάλωσαν λοιπόν με ένα υπαρξιακό κενό που είχε διπλή διάσταση: μεγαλείο και ασημαντότητα. Λες και η Τουρκία ήταν γραφτό να μην μπορεί να βρει έναν καθρέφτη που θα την έδειχνε όπως ήταν, χωρίς να την ωραιοποιεί ούτε και να την υποβιβάζει. Παρά το γεγονός ότι όλοι όσοι ήθε-

λαν να εξασφαλίσουν για το έθνος ισότητα, δικαιοσύνη και ελευθερία αφανίστηκαν από στρατιωτικά καθεστώτα ή από παραστρατιωτικές οργανώσεις δεξιών κυβερνήσεων.

Αυτή η χώρα συνέτριβε πάντα τα παιδιά που την αγαπούσαν περισσότερο, και οι κάτοικοί της θυμούνταν να τα τιμήσουν μόνο μετά το θάνατό τους.

Στα οθωμανικά χρόνια οι σουλτάνοι είχαν τη συνήθεια να στραγγαλίζουν τα αδέρφια τους, για να αποφύγουν κάθε πιθανή διεκδίκηση του θρόνου.

Μπορεί το γεγονός ότι το κράτος στήριξε την ίδρυσή του σε παιδιά κλεμμένα από τις οικογένειες και τις πατρίδες τους να σχετίζεται με το σύμπλεγμα «κράτος υπό μορφή πατέρα», το οποίο αναδύεται κάθε φορά που τιμωρούνται Κούρδοι, Αλεβίτες και Αρμένιοι.

#### ΣΗΜΕΡΑ

«Εσείς είστε η Τουρκία! Να σκέφτεστε μεγαλόπνοια!».

«Τούρκοι! Περηφάνια, εργασία, πίστη! Όχι πια Τουρκία, αλλά μεγάλη Τουρκία!» (Συνθήματα Ατατούρκ και Ερντογάν)

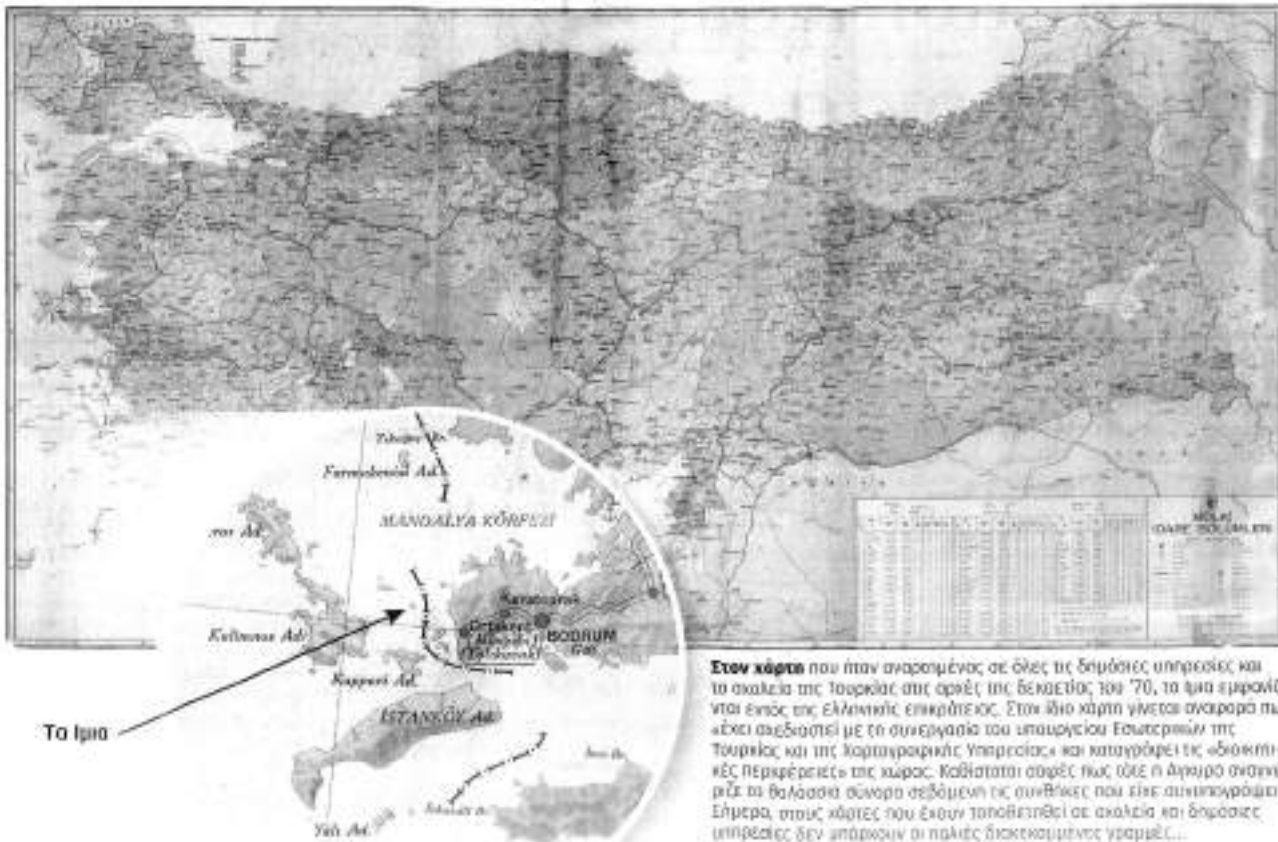
#### ΑΥΡΙΟ

«Τι θα γίνει μ' αυτό το έθνος μας!»

**«Το ΧΘΕΣ είναι χθες, το σήμερα είναι σήμερα και το αύριο είναι αύριο!»**

Μία φράση που εξασφάλισε μερικές δεκαετίες διακυβέρνησης της χώρας με το αξίωμα του πρωθυπουργού, μεταξύ του 1965 και του 1993, ο Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ, έντατος πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας. **Η αμφισβήτηση του παρελθόντος ισοδυναμεί με άμεση ήττα. Σημαίνει ότι απέτυχες να συμβαδίσεις με το παρόν, να είσαι επικαιρός.**

### Ο χάρτης-ντοκουμέντο



Στον χάρτη που ήταν αναρτημένος σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες και το σχολεία της Τουρκίας στις αρχές της δεκαετίας του '70, τα όρια εμφανίζονται εντός της ελληνικής επικράτειας. Στον ίδιο χάρτη γίνεται αναφορά πως «έτσι σχεδιάστηκε με τη συνεργασία του υπαυγίου Εσωτερικών της Τουρκίας και της Κοινοβουλευτικής Υπηρεσίας» και καταγράφει τις «διοικητικές περιφέρειες» της χώρας. Καθίσταται σαφές πως τότε η Αγκυρα σήμαινε τη θαλάσσια σύνορα σεβόμενη τις συνθήκες που είχε συνταγοράσει. Σήμερα, στους χάρτες που έχουν τοποθετηθεί σε σχολεία και δημόσιες υπηρεσίες δεν υπάρχουν οι πράσινοι διακεκομμένοι γραμμές...

## Αναγέννηση και Ανθρωπισμός

Η ευρωπαϊκή ιστορία διαιρείται σε τρεις βασικές ιστορικές περιόδους: το Μεσαίωνα, την Αναγέννηση και τη νεότερη εποχή. Ο Μεσαιωνας ήταν βασισμένος σε βιβλικές και θεολογικές αναφορές και υποτίθεται ότι στηριζόταν σε κάποιο ολοκληρωμένο σχέδιο δημιουργίας.

Η τυπογραφία, η πυρίτιδα και η πυξίδα. Αυτές οι τρεις άλλαξαν το σχήμα και την όψη των πραγμάτων στον κόσμο: ακολούθησαν και άλλες πολλές αλλαγές, και, όπως φαίνεται, καμιά αυτοκρατορία, κανένα δόγμα, κανένας αστερισμός δεν έχει ασκήσει ισχυρότερη επιρροή στην ανθρωπότητα από αυτά τα τεχνικά πράγματα».

Αυτά τα «τρία πράγματα» όντως συνδέονται με τα ιστορικά γεγονότα που χαρακτήρισαν τις απαρχές της νεότερης εποχής: η τυπογραφία με τις ανθρωπιστικές σπουδές της Αναγέννησης και με τα συγγράμματα της Μεταρρύθμισης: η χρήση

πυροβόλων όπλων με το τέλος του ιπποτισμού, και επομένως με την ανάπτυξη νέων πολιτειακών μορφών και η εφεύρεση της πυξίδας με τις σημαντικές γεωγραφικές ανακαλύψεις από εξερευνητές όπως ο Κολόμβος και ο Βάσκο ντε Γκάμα.

Το 19ο αιώνα, ο όρος «Αναγέννηση» χρησιμοποιήθηκε για να χαρακτηρίσει μια ολόκληρη πολιτισμική εποχή, από το 1400 έως το 1530 περίπου, ή ακόμη και το 1600, αλλά περιορίστηκε, σε μεγάλο βαθμό, στην Ιταλία, στην οποία φαίνεται ότι άνθησε κατά κύριο λόγο.

Είχε ήδη επιχειρηθεί η αποκατάσταση των κλασικών δημοκρατικών πολιτευμάτων σε μια εξέγερση στη Ρώμη, με ηγήτη τον Κόλα ντε Ριέντσι (1347).

Επιπλέον, στη διάρκεια του 16ου αιώνα, γενικεύθηκε η ιδέα της αναβίωσης της κλασικής αρχαιότητας στη σύγχρονη τέχνη.

Σε συνδυασμό με την ακμή των πόλεων-κρατών και της μεσαιάς τάξης τους, η τυπογραφία, που εφεύρε ο Γουτεμβέργιος το 1440 περίπου, επέφερε επανάσταση στην εκπαίδευση και στο σύστημα πληροφοριών. Η φιλοσοφία της μεταβατικής περιόδου ανάμεσα στο Μεσαίωνα και στη νεότερη εποχή εκδήλωνε ενδιαφέρον όλο και περισσότερο για τον Άνθρωπο, την ιστορία και τη φύση.

Ο ανθρωπισμός ως λογοτεχνικό-φιλοσοφικό κίνημα στην Αναγέννηση σχετίζεται με τη μάθηση και τη γνώση στις τέχνες και στις επιστήμες: αφορά, δηλαδή, τα στοιχεία στα οποία αναφέρεται το επίθετο «ανθρώπινος» στον όρο «ανθρώπινα όντα».

Οι ανθρωπιστές (ουμανιστές) ήταν μελετητές της λατινικής και, σταδιακά, της αρχαίας ελληνικής φιλολογίας.

# Ο ΠΛΗΘΩΝ ΓΕΜΙΣΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

ΤΟΥ ΔΗΜ. ΤΣΑΚΩΝΑ

Όταν το γέρικο Βυζάντιο έπεφτε, υψώθηκε στο ΙΕ' αιώνα, στο κέντρο της Πελοποννήσου, πάνω σε μία πλαγιά του Ταύγετου, το νέο πνευματικό και πολιτικό κέντρο του Μυστρά. Αν και αρχικά ήταν ίδρυμα των Φράγκων, δεν άργησε να εξελιχθεί σε προπύργιο και πρωτεύουσα πνευματική του σχηματιζόμενου Νεοελληνισμού. Η αυλή του Μυστρά, όμοια με τις αυλές μερικών ιταλικών πόλεων, είχε γίνει συνεντευκτήριο των σοφών και καλλιτεχνών, άσυλο και συνάμα φυτώριο για τους εργάτες και πιστούς μιας καινούργιας ιδέας που προσπαθούσε να ξαναδώσει τη σπίθα της ελληνικής ειδωλολατρίας, κάτω από την στάχτη των αιώνων, όσο μικρή και αν ήταν.

Δίπλα στους Παλαιολόγους άκμασε σαν σύμβουλος τους και δικαστής ο Γεώργιος Πλήθων -Γεμιστός. Στην φιλοσοφική του κοσμοθεωρία εμαθύντησαν τα σημαντικότερα πνεύματα που επικύρωσαν την Αναγέννηση στην Ιταλία, όπως ο Λεονάρντο ο Αρετίνος, ο Βησσαρίων και ο Ισιδώρος, οι δύο μελλοντικοί καρδινάλιοι, ο Γεώργιος Σχολάριος, που με βάση την επικρατέστερη εκδοχή πρέπει να ήταν και αυτός τότε στην Πελοπόννησο) ο Νικηφόρος Χειλάς -ο «Πρίγκηψ» όπως τον έλεγαν – που συνδέθηκε στενά με τον Βησσαρίωνα, ο Ιωάννης Μόσχος, που δοκίμασε μετά τον θάνατο του φιλοσόφου να συνεχίσει το έργο εκείνου στον Μυστρά και άλλοι πολλοί άλλοι εξίσου σημαντικοί.

## Ο ΚΑΡΔΙΝΑΛΙΟΣ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ ΜΑΘΗΤΕΥΣΕ ΔΙΠΛΑ ΣΤΟΝ ΓΕΜΙΣΤΟ

Ο Γεμιστός ξεκινούσε από μια κεντρική ιδέα κατ'εξοχήν ελληνική και συνεχώς εκ διαμέτρου αντίθετη προς την ανατολική αντίληψη της ελέω Θεού πολιτικής που επικρατούσε στο Βυζάντιο. Έβρισκε τους μοναχούς περιττούς και θεωρούσε ανόητους όσους ζητούσαν την ευδαιμονία στην φτώχεια, στην αγαμία και την νηστεία, στην ακαρθασία, την αμάθεια και την αδράνεια. Ανήκε στην χορεία των μεγάλων, που με την Αναγέννηση αντέταξαν στην αιχμή ενός άλλου ιδανικού, την ομορφιά, που αγωνίσθηκαν όχι μόνο να συμφιλώσουν τον ουρανόπληκτο και φυγόκοσμο άνθρωπο του Μεσαίωνα με τον έξω κόσμο, μα και να τον συνηθίσουν να τον ατενίζει με τα μάτια ενός Έλληνα. Δεν έχουν άδικο όσοι παραδέχονται πως ο νεοπλατωνισμός του Γεμιστού είχε επηρεάσει τουλάχιστον έμμεσα την τέχνη του Cinquecento.

## Ο ΠΛΗΘΩΝ ΓΕΜΙΣΤΟΣ ΣΤΗΝ "ΑΥΛΗ ΤΩΝ ΜΑΓΩΝ" ΤΟΥ ΜΠΕΝΟΤΣΟ ΓΚΟΤΖΟΛΙ

Η «κρατικοσοσιαλιστική» φιλοσοφία του αποσκο-

πούσε στην κατάργηση της δουλοπαροικίας, αλλά ταυτόχρονα και στην συγκρότηση τακτικού στρατού και όχι μισθοφόρων, έσπαζε τα δεσμά του εκκλησιαστικού αριστοτελισμού, απελευθερώνοντας όλα εκείνα τα πνεύματα που ανήκαν στην Αναγέννηση κι όχι στον ελέω Θεού Μεσαίωνα. Εκήρυσσε βέβαια «την γήν απάσαν ώσπερ ίσως έχει κατά φύσιν κοινήν άπασι τοις ενοικοῦσιν είναι» και παραχωρούσε στον καθένα το δικαίωμα να φυτεύει, να κτίζει και να σπέρνει όπου και όσο θέλει, μα συνάμα θέσπιζε πως το δικαίωμα τούτο σταματούσε όπου άρχιζε το έδαφος της εργασίας του άλλου και πως, για να θεωρείται κανένας ιδιοκτήτης της γης όφειλε να μην την παραμελεί, αλλά να την καλλιεργεί ο ίδιος.

Αντίθετα με τους Παλαιολόγους που εκπροσωπούν κοινωνικά την συντήρηση και όχι τους ελεύθερους χωρικούς, ο Γεμιστός στρέφεται κατά της μεγάλης αγροτικής ιδιοκτησίας και ζητά ριζική λύση του αγροτικού ζητήματος με το σύνθημα «η γη στους καλλιεργητές της». Δεν θεωρεί τον γεωργό ταυτόσημο με την δουλεία και την ακτημοσύνη. Τα προϊόντα της παραγωγής θέλει να τα μοιραστούν στα τρία: ένα τρίτο δίνει στον εργάτη, ένα τρίτο στον ιδιοκτήτη της γης και ένα τρίτο στο κράτος. Η δημοκρατία του είχε ως προϋπόθεση την ύπαρξη μιας αριστοκρατίας, μιας ολιγαρχίας ικανών.

## Ο ΠΛΗΘΩΝ ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΕ ΝΑ ΛΥΣΕΙ ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Για να εκτιμηθεί σωστά η λαϊκότερη αυτή πρόταση της τριτημορίας του Γεμιστού, πρέπει να συνυπολογισθεί ότι στον ελλαδικό χώρο την ιστορική εκείνη περίοδο ίσχυε ένας απόλυτος φεουδαλισμός. Ο απλός άνθρωπος τότε ήταν φυτευμένος στην γη και ακτήμονας, ώστε το τρίτον που αρχικά που διεκδικούσε για αυτόν η πρόταση του Γεμιστού, πρέπει να θεωρηθεί ως απόσπαση ιδιοκτησίας υπέρ αυτού από τους κατέχοντες. Και δεύτερον το άλλο τριτομόριο που διατίθεται στο κράτος, πρέπει επίσης να εννοηθεί σαν εκχώρηση, αφού το κράτος θεωρείται σαν διάφορο των κατεχόντων. Έχουμε ήδη εδώ με τον Γεμιστό- Πλήθωνα μια πολύ πρώιμη εμφάνιση μιας προοδευτικής κρατικής αντίληψης, όταν στην Δυτική Ευρώπη, δεν έχουμε ούτε στοιχειώδη ανάπτυξη κρατισμών. Και είναι ολοφάνερο ότι ο Γεμιστός αρύεται από την πλατωνική Πολιτεία την θέση του.

Με την νομισματική πολιτική του καταπολεμούσε την ληστρική πολιτική των δυτικών, που αγωνίζονταν να μεταβάλλουν τις ελληνικές χώρες σε αποικίες τους. «Μακριά από τα ξένα ρούχα και άλλα ευτελή πράγματα» εφώναζε, αλλά ταυτόχρονα ύψωνε την σημαία του προστατευτισμού και του

εκλογικευμένου παρεμβατισμού του κράτους που δεν είχε καμιά σχέση με το πνεύμα της αυστηρά κρατικής μονοπωλιακής οικονομίας του Βυζαντίου.

Έτσι η μόνη ζωντανή πραγματικότητα μέσα στον αναστατωμένο κόσμο του ύστερου Βυζαντίου γινόταν το έθνος και το μόνο καινούργιο στοιχείο ο άνθρωπος. Ο νεοπλατωνισμός ήταν κήρυγμα όχι μόνο εθνικό, μα και ανθρωπιστικό, διασταύρωνε τον νεοελληνισμό με τον ανθρωπισμό.

«Να γενήτε» έλεγε ο Γεμιστός, «σαν τον αετό που είναι όρνεο ηγεμονικό και δεν έχει καμώματα και χρυσαυγή στολίδια ενός παγωνιού, του συμβόλου αυτού της Ανατολής». Έτσι το χρυσοστόλιστο βυζαντινό μωσαϊκό ήταν καταδικασμένο στον όλεθρο, έπρεπε να κάμει τόπο σε μια νέα Ελλάδα, ενιαία, μεγάλη και δωρική. Ο Γεμιστός στην προσπάθεια να αναμετρηθεί με την Ασία, αποβλέπει σε μια μεγαλοϊδεατική ανασύσταση της αρχαίας Ελλάδας σαν κράτος με πλατωνικές αναγεννησιακές δομές.

## Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΛΗΘΩΝΑ ΓΕΜΙΣΤΟΥ ΕΠΡΟΚΕΙΤΟ ΝΑ ΕΧΕΙ ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ ΒΑΣΗ

Σ' εποχή καθολικής παρακμής κι ενώ οι χρονικογράφοι παραλληλίζουν το τέλος του Βυζαντίου με την διοίκηση των Οθωμανών πασάδων, ο Γεμιστός με την οπτική του νεοελληνικού ανθρωπισμού, που είναι πριν απ' όλα κοινωνικός, από τα στενωπά φρούρια του Δεσποτάτου του Μυστρά, προετοιμάζε μια «κοινωνική αλλαγή» που στην πραγματικότητα δεν ήταν τίποτε περισσότερο από την τραγική διακονία της ευγένειας του πνεύματος.

«Η θέση του Γεμιστού είναι κεντρική και σπουδαία: Ούτε Δύση, ούτε Ανατολή. Αλλά Ελλάδα. Και ούτε Οθωμανόφιλος χριστιανισμός της Ορθοδοξίας, ούτε φραγκικός του Βατικανού. Αλλά ο Πλάτωνας Και «αρκούμε στον εαυτό μας»

## Ο ΜΥΣΤΡΑΣ ΘΑ ΓΙΝΟΤΑΝ ΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΝΑ

Αντίθετα προς τον αντίπαλο του τον Γεννάδιο Σχολάριο, που κι αργότερα θα επιμεινεί να είναι να'ναι πρώτα χριστιανός κι όχι Έλληνας, αυτός δεν έπαυε να διακηρύττει περήφανος: «Έλληνας εσμέν το γένος, ως η τε πάτριος φωνή και η πάτριος παιδεία μαρτυρεί» Πιστεύοντας ότι η ιστορική ανάγκη θα μετέθετε το κέντρο του βάρους του Ελληνισμού στην Ευρώπη, γίνεται φορέας ενός καινούργιου πνεύματος, που άρχισε τότε να επικρατεί και στην Δύση, με την αποσύνθεση των ανεθνικών αυτοκρατοριών και την δημιουργία εθνικών ομάδων.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 10

Οι περισσότεροι, βέβαια, ήταν ταυτόχρονα καλλιεργημένοι συγγραφείς με προσωπικό ύφος και εξαιρετικοί ρήτορες.

Ο Ανθρωπισμός (Ουμανισμός) δεν περιορίστηκε στην Ιταλία. Εξάλλου, ο μεγαλύτερος γνώστης της κλασικής και χριστιανικής λογοτεχνίας της εποχής ήταν ο Έρασμος (1466 – 1536) του Ρότερνταμ, ο οποίος διατηρούσε αλληλογραφία με ανθρώπους από ολόκληρη την Ευρώπη. Η ευρεία σκέψη του αναζητούσε συμβιβαστικές λύσεις σε προβλήματα που αφορούσαν τα ανθρώπινα πάθη, τις θρησκευτικές διαμάχες και τη σύγκρουση αρχαιότητας και Χριστιανισμού.

Ό,τι δίνει το όνομα στον ανθρωπισμό είναι ακριβώς η προώθηση του ανθρώπου στο κέντρο των

ιδεών και των αντιλήψεων για τη ζωή. Ο άνθρωπος στο ανθρωπιστικό κίνημα καταλαμβάνει τη θέση στην ανθρώπινη σκέψη που μέχρι τότε κατείχε ο Θεός. Γίνεται το επίκεντρο του ενδιαφέροντος για το φιλόσοφο, τον καλλιτέχνη και τον επιστήμονα.

Η μεταβολή αυτή αλλάζει ριζικά την όψη του κόσμου. υποχρεωτικά άπιστη ή υλιστική. Δεν προϋποθέτει την απομάκρυνση του Θεού απ' την ψυχή και τη σκέψη του ανθρώπου, αλλά την τοποθέτηση πλάι στο Θεό. Με μια μόνο διαφορά μεταξύ τους: ο Θεός δημιουργεί εκ του μηδενός, ο άνθρωπος έχει ανάγκη από ύλη για να δημιουργήσει. Αλλά κι αυτός είναι μικρός δημιουργός.

Με τέτοιες αντιλήψεις τα δημιουργήματα του ανθρώπου αντιμετωπίζονται σαν μαρτυρίες της

αξίας του κι η μελέτη τους γίνεται πολύτιμο μορφωτικό μέσο για τον ίδιο τον άνθρωπο.

Την πρώτη θέση καταλαμβάνουν τώρα στα ενδιαφέροντα του ανθρώπου τα έργα των αρχαίων Ελλήνων κλασικών, γνωστά στη Δύση μέχρι τότε από περιλήψεις σε μετάφραση για πρακτικούς και μόνο σκοπούς. Άμεση συνέπεια του ενδιαφέροντος αυτού είναι η εκμάθηση κι η διάδοση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας που είχε επί αιώνες παραμεληθεί. Τώρα οι άνθρωποι μπορούν ξανά να μελετήσουν τον Πλάτωνα στο πρωτότυπο, αλλά κι έργα που αφορούν πιο άμεσα την ιατρική: τον Αριστοτέλη, το Γαληνό, τον Ιπποκράτη. Τα αποτελέσματα δεν αργούν να γίνουν φανερά, τόσο στο φιλοσοφικό όσο και τον επιστημονικό τομέα.

# ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΑΣ

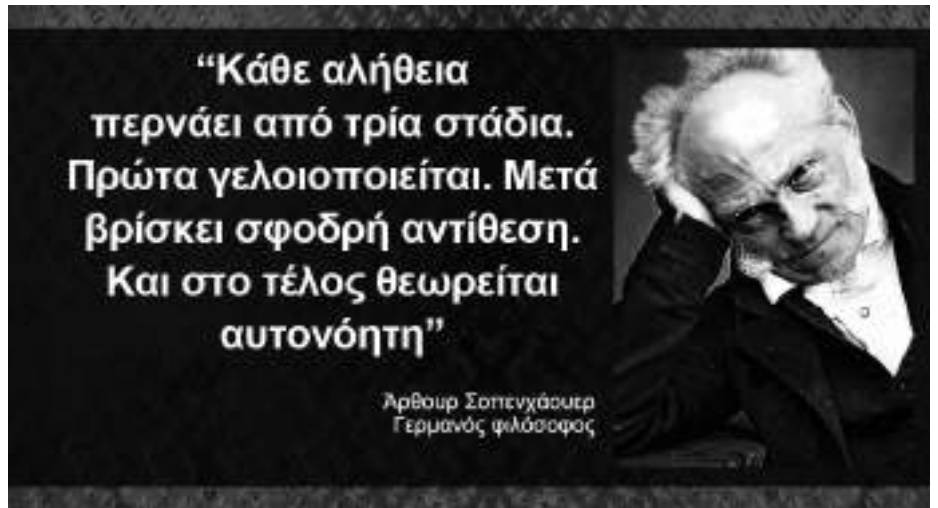
Παρά τις διακηρύξεις αρχών η ανθρωπότητα ζει με πολύ διαφορετικά συστήματα, με ετερόκλητα καθεστώτα και η όποια πρόοδος (π.χ. ανθρώπινα δικαιώματα) σε λίγα χρόνια εξανεμίζεται από κρίσεις, αυταρχισμό, καταπίεση, αίμα. Αλλά ακόμα και βασικές πολιτισμικές έννοιες δεν είναι γενικά αποδεκτές. Η διαίρεση του κόσμου, η ιστορική διαδρομή του κάθε λαού δεν επιτρέπουν την άμεση αλλαγή των εννοιών και των αντιλήψεων. «Τα πάντα ρε» λοιπόν, αλλά αργά και με πισωγυρίσματα.

Δεν υπάρχει επίσης παγκόσμια διακυβέρνηση. Οι διεθνείς θεσμοί είναι αδύνατοι, η οικονομική δύναμη των ισχυρών κρατών, και τώρα των πολυεθνικών και των τραπεζών, έχει ισχυροποιηθεί με την εξαγορά της πολιτικής και των ΜΜΕ. Γενικά η πολιτική δημοκρατία υποχωρεί. Σε αυτό πρέπει να προστεθεί η κυριαρχία του χρηματοπιστωτικού νεοφιλελεύθερου μοντέλου που ευνοεί την αύξηση των ανισοτήτων διεθνώς και τη διάλυση του κοινωνικού κράτους στο όνομα του άκρατου ανταγωνισμού. Η Ελλάδα και ο ευρωπαϊκός νότος ζει έντονα αυτή την εξέλιξη, και βλέπουμε όλοι ότι οι συνέπειες είναι καταστροφικές.

Τίθεται λοιπόν επείγοντως το θέμα της αναζήτησης ενός νέου μοντέλου: ενός μοντέλου ισόρροπου, ποιοτικά διαφορετικού, όπου η πολιτική ως ανώτατη ανθρωπινή

κοινή δραστηριότητα, θα παράγει και θα εγγυάται την δίκαιη εφαρμογή του νόμου. Κι όπου η οικονομία θα τεθεί στην υπηρεσία της κοινωνίας, όχι με τρόπο κατευθυνόμενο από ένα κόμμα, αλλά με ένα σύγχρονο σύστημα που λειτουργεί στη βάση κανόνων, αξιοκρατίας, διαφάνειας, έντιμης ανάπτυξης και δικαιοσύνης. Στην ουσία χρειάζεται μια νέα σύνθεση ανάμεσα στον δημόσιο, ιδιωτικό και κοινωνικό τομέα.

Το νέο αυτό αίτημα, πρόταγμα, αποκαλώ «δημοκρατία ανθρωπιάς» αναδεικνύει σε γενικές γραμμές αυτή την προβληματική. Σήμερα υπάρχει σύγχυση και το ξεκαθάρισμα, κυρίως στο μυαλό μας, θα πάρει χρόνο. Βασικές έννοιες καταπίπτουν, μύθοι αλλά βεβαιότητες δεκαετιών εξατμίζονται, κατοχυρωμένοι θεσμοί αχρηστεύονται. Ποιό είναι το κύριο θέμα; Ο άνθρωπος και η σχέση του με την κοινωνία. Η πολιτική, η οικονομία, η διοίκηση, όλοι χωρίς εξαίρεση, ξέχασαν αυτόν που θάπρεπε να υπηρετούν: τον άνθρωπο. Το σημερινό οικονομικό και πολιτικό σύστημα λειτουργεί αυτόνομα, έχει απομακρυνθεί από την κοινωνία και τα προβλήματα της κι έχει ως αυ-



Άρθουρ Σοπενχάουερ  
Γερμανός φιλόσοφος

τοσκοπό την επιβίωσή του. Η αυτονομία του ωστόσο δεν έχει να κάνει με την ικανότητά του να λαμβάνει αποφάσεις με ανεξάρτητο και δίκαιο τρόπο, δεν πρόκειται για επιβεβαίωση της ισχύος του απέναντι στα ανεξέλεγκτα οικονομικά κέντρα. Οι κοινωνικές αδικίες είναι κατάφωρες, οι ανισότητες έγιναν προκλητικές, η συγκέντρωση του πλούτου εξοργιστική, ενώ δυστυχώς η δημόσια διοίκηση και ειδικά η αγορά, όπως λειτουργούν σήμερα, δεν ενδιαφέρονται για την επίλυση των μεγάλων κοινωνικών ζητημάτων. Οι πολιτικές που αφορούν τα βασικά δημόσια αγαθά, υπαγορεύονται και υπακούουν στη λογική των κερδοσκοπών, στον άκρατο ανταγωνισμό, στην μονοδιάστατη ανάπτυξη

που έφερε την καταστροφή. Η Δημοκρατία, η Πολιτεία, η Οικονομία, πρέπει να ξαναβρούν την κοινωνική τους αποστολή. Το ζητούμενο σήμερα είναι η κοινωνική χρησιμότητα και η ανθρωπινή διάσταση της πολιτικής. Αρχές και αξίες, δικαιώματα και υποχρεώσεις, ποιότητα ζωής και περιβάλλον, βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, όλα πρέπει να τα ξανασκεφθούμε. Είναι επείγον να συμφωνήσουμε και να δημιουργήσουμε μια Πολιτεία Αξιοπρέπειας, μια Δημοκρατία Ανθρωπιάς. Αυτό συνεπάγεται εμπέδωση αρχών, ήθους και κράτους δικαίου. Η ηθική διάσταση της πολιτικής πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο δημόσιας συζήτησης».

**ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ**

## ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΚΟΥΛΑ 2 ΡΕΘΥΜΝΟ, ΤΗΛ: 2831035042, ΦΑΞ: 2831023392,  
E-MAIL: k.kainotomia@gmail.com SITE: www.koinonikikainotomia.gr  
FACEBOOK: Κοινωνική Καινοτομία <https://www.facebook.com/k.kainotomia/>.

Η έκδοση της εφημερίδας «Κοινωνική ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ» δίνει το χρονικό περιθώριο στους αναγνώστες της, να στείλουν τις κοινωνικές καινοτόμες προτάσεις τους, στην εφημερίδα στο φαξ 2831023392 ή στο e-mail: k.kainotomia@gmail.com

Οι προτάσεις αυτές θα παρουσιάζονται είτε ως άρθρο, είτε ως μέρος των διαλόγων, στα επόμενα φύλλα.

Για τον σκοπό αυτό σε κάθε έκδοση, θα αναγράφονται τα θέματα που θα συζητηθούν στην επόμενη έκδοση της 31/7/2017. Τα θέματα αυτά είναι:

- |                                  |                                       |
|----------------------------------|---------------------------------------|
| 1. ΚΟΙΝΩΝΙΑ                      | ΘΕΣΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ            |
| 2. ΚΡΑΤΟΣ                        | ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ      |
| 3. ΑΓΟΡΑ                         | ΒΑΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ: Ο ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΛΑΟΣ |
| 4. ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟ                    | ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ                  |
| 5. ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ             | ΑΡΘΡΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ                      |
| 6. ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ:              | >> >>                                 |
| 7. ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ:         | >> >>                                 |
| 8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ: | >> >>                                 |

Η εφημερίδα «Κοινωνική ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ» κυκλοφορεί σε συγκεκριμένα σημεία πώλησης στην ΚΡΗΤΗ. Τα σημεία αυτά αναγράφονται στην ιστοσελίδα. [www.koinonikikainotomia.gr](http://www.koinonikikainotomia.gr), στην οποία αναρτώνται αναλυτικά όλες οι εκδόσεις της εφημερίδας

Το αντίτιμο για την εφημερίδα είναι προαιρετικό. Στα σημεία πώλησης οι εφημερίδες διατίθενται σε ιδιαίτερο σταντ πάνω στο οποίο υπάρχει «κουμπάρας» στον οποίο ο αναγνώστης προαιρετικά εισφέρει την οικονομική βοήθειά του, για την συνέχιση της έκδοσης της εφημερίδας. Η οικονομική διαχείριση της εφημερίδας δημοσιεύεται σε κάθε έκδοση όπως παρακάτω.

- ΔΑΠΑΝΕΣ: ΕΚΤΥΠΩΣΗΣ 6<sup>ου</sup> ΕΤΟΥΣ 1100 € - ΔΙΑΝΟΜΗΣ: ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΑ - ΙΔΡΥΣΗΣ: 1.716€ - ΛΟΙΠΑ
- ΕΣΟΔΑ: ΙΔΡΥΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ 2.100 € - ΚΟΥΜΠΑΡΑ: 1050 €
- Εισφορές εκτός από τους κουμπάρδες δεν γίνονται δεκτές.

Την εφημερίδα διαχειρίζεται η Μη Κερδοσκοπική εταιρεία «Κοινωνική ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ» με έδρα Σκουλά 2, Ρέθυμνο, τηλ 2831035042, φαξ 2831023392. Υπεύθυνος: κ. Δημήτρης Ηλιάκης, e-mail: demeliakis@gmail.com, τηλ: 6974322338, facebook: Κοινωνική Καινοτομία, <https://www.facebook.com/k.kainotomia/>.

## ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΕΝΤΥΠΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

### ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

- ΚΤΕΛ Χανίων - Ρεθύμνου
- Χανιά, καφετέρια ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ οδός: Χατζ. Νταλιάνη 40. κ Σπύρος Ανδρουλάκης. τηλ 6973350988
- Χανιά Πολυχώρος ΜΕΓΑΛΟ οδός: Γρηγορίου Ε' 69. τηλ 2821072352
- ΚΤΕΛ, Καστέλι Κισσάμου
- Καστέλι Κισσάμου, περίπτερο έναντι 1<sup>ου</sup> Γυμνασίου κ. Γεώρ. Τσουρουνάκης, τηλ. 6972289878
- Παλαιόχωρα καφετέρια ΚΟΚΟΝΑΤ κ. Αντώνης Σεργινιάνης τηλ. 6971655429
- ΚΤΕΛ Παλαιόχωρας
- ΚΤΕΛ, Σταθμός Καντάνου
- Βρύσες Αποκορώνου καφετέρια LA LUNA κ. Γιάννης Κασσάκης τηλ 2825051500
- ΚΤΕΛ, Σταθμός Βρύσες Αποκορώνου

### ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

- Ρέθυμνο: Κέντρο Τύπου Μοάτσου. κ. Χαρίση Ελευθερία τηλ. 2831025935
- Ρέθυμνο: Βιβλίο Τύπος, Ηγούμενου Γαβριήλ 137
- ΚΤΕΛ Ρεθύμνου - Χανίων - Ηρακλείου
- Ανώγεια super market ΑΡΙΑΔΝΗ κ. Τάσος Σταυρακάκης
- Ανώγεια super market ΑΡΙΑΔΝΗ, κ. Μπάμπης Δραμουντάνης
- Ανώγεια Οικία Μουσείο Νίκου Ξυλούρη
- Σίσαρχα, Καφεενείο κ. Κλάδου
- Πέραμα, καφετέρια REVANS, τηλ 2834023319
- Σπήλι, super market, Σταύρος Μπριλάκης
- Πλακιάς, super market, Κώστας Τριπολιτάκης, τηλ. 6972186997
- Πλακιάς, super market, SYNKA
- Κάνεβος, super market Μαρία Ηλιάκη - Κουρμούλη

### ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

- Ηράκλειο Δισκοπολείο Αεράκης τηλ. 6980976609 (Πλατεία Κοραή)
- Ηράκλειο Κέντρο Τύπου κ. Βαγγελιώ Κουτάνη τηλ. 2810231090
- ΚΤΕΛ Ηρακλείου - Ρεθύμνου - Λασιθίου
- Καφετέρια ΚΤΕΛ Μοίρες Ηρακλείου
- Βιάννος καφέ ΑΔΑΜΑΚΗΣ κ. Ειρήνη κ υιός Πετράκης τηλ 2895022249

### ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

- Ιεράπετρα - Σταθμός ΚΤΕΛ
- Άγιος Νικόλαος καφετέρια Αστέρια λιμάνι Αγ. Νικολάου κ. Μιχ. Σγουρός τηλ. 6944714853
- Άγιος Νικόλαος - Σταθμός ΚΤΕΛ Αγίου Νικολάου
- Σητεία - Σταθμός ΚΤΕΛ Λασιθίου